

MAGYAR POSTA

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTA-ÉS ÉRIGAZGATÓSÁG
MEGBIZÁSÁBÓL A M. KIR. POSTA-IGAZSÁG- ÉS MÉRNÖK TISZTVEISELŐI
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. PÁZMÁNY ÖDÖN

M. KIR. POSTATANÁCSOS

TÁRSSZERKESZTŐ:

RÁKOSI GYÖRGY

M. KIR. POSTAMŰSZAKI TANÁCSOS

A postabélyeg a kultúrpropaganda szolgálatában.

Irta: SZENTKIRALYI JÓZSEF, okl. középiskolai tanár,
a newyorki Magyar Könyvtár könyvtárosa és a Columbia egyetem
magyar nyelv és irodalmi előadója.

Le timbre-poste dans le service de la propagande de culture. Par M. JÓZSEF SZENTKIRALYI, Professeur dipl. d'école intermédiaire, Bibliothécaire de la Bibliothèque Hongroise à New-York, Lecteur de la langue et littérature hongroise à l'Université de Columbia.

L'auteur explique les possibilités de popularisation de la culture, recélées dans les timbres-poste. Précédemment, ils' occupe des buts d'une propagande de culture en sens idéal du mot. Ses explications théoriques sont suivies par la description des moyens de faire connaître, par la voie de publicité, aux Etats Unis les timbres hongrois dit „Protestant”.

A propaganda szó és az a tevékenység, amit a nagy tömegek számára jelent manapság: gyanús, kedvezőtlen mellézközzéval bír. Amikor ezt a szót halljuk, nehezen tudunk megfelejtkezni arról, hogy mit jelentett ez a szó a világháborúban és, hogy mit jelent most. Ma Amerikában egymásután jelennek meg könyvek, melyek a háborús propagandát és annak eszközeit leleplezik. S erre szükség is van, mert az újvilág legjobb gondolkozói egyre gyakrabban hangoztatják, hogy a háború hírverői ugyanazokat az eszközöket használják napjainkban, mint használták a világháború alatt. S ez az oka, hogy minden amerikai úgy irtózik a propaganda szótól, mint valami fertőző betegségtől. A következmény természetesen az, hogy a veszedelmes propaganda más fedőnevek alatt bújik meg s azok, akik a szót eredeti, jó jelentésében használják, nehéz, néha áthághatatlan akadályok előtt találják magukat.

Tudomásom szerint a propaganda szó eredetileg a jó hír terjesztését jelentette s csak idők folyamán vett fel peioratív értelmet. Igazán

elsőrangú meghatározása a szónak, illetve jelentésének az, amit dr. Kiss Pál adott a Magyar Posta egyik legutóbbi számában megjelent cikkében: (Gyakorlati ismeretek a propaganda köréből, XIII. évf. 11. szám). E szerint a propaganda felvilágosító szolgálat, a népszerűsítési törekvéseknek kifinomult formája. Kiss dr. ugyanezt a felvilágosító szolgálatot a közvetett propaganda eszközei közé sorolja, azonban ezzel csak alátámasztja az eddig elmondottakat. Felfogásom és tapasztalatom szerint ugyanis minden propaganda tevékenységnek csakis közvetett eszközöket szabadna igénybevenni. A propaganda szó iránt jogosan érzékeny embereket, egyeseket épen úgy, mint tömegeket nem szabad és nem lehet válogatás nélküli eszközökkel megrohanni; olyan eszközökkel, melyek az első pillantásra elárulják azt, hogy valamely eszmének vagy célnak szolgálatában állanak. Nem sok jelentősége van annak, hogy ez az eszme vagy cél szent, magasztos, közömbös, jelentéktelen vagy éppen ártalmas a megnyerendő egyénre vagy közösségre nézve. Ami egyszer a propaganda köntösében és jól ismert eszközeivel jelentkezik, azt kerülni kell. Sokan ma Amerikában itt nem is állanak meg, hanem nyíltan hirdetik, hogy minden propagandát üldözni és kiirtani kell és kötelesség. Érdemes lenne az ezzel a feladattal megbízott szenátusi bizottság, az úgynevezett Dies Committee munkásságát ismertetni, amely magán hordja egy tévútra terelődött helyes elgondolás minden ismervét, azonban erre nincs helyünk.

Mindezt szükségesnek tartottam előrebocsátani, hogy olvasóim kellő megvilágításban lássák az elmondandókat. A newyorki Hungarian Reference Library (ezután Magyar Könyvtár) most ősszel lépett nyilvános működésének harmadik esztendejébe. Alig harminc hónap, igazán rövid idő egy olyan intézmény életében, mint a *Magyar Könyvtár*, melynek feladata a Kiss dr. által jelzett *felvilágosító szolgálat*.

A Magyar Könyvtár azonban nem egy árucikket, nem egy gondolatot vagy eszmét népszerűsít, hanem Magyarországot. Más nagyobb nemzetek már évtizedek óta végzik ezt a munkát Amerikában. Az angolok, franciák, olaszok, skandinávok, hollandok, a háború alatt vagy annak végeztével állítottak fel szervezeteket, melyek azt a célt szolgálják, hogy hazájukat ezen a hatalmas földterületen és annak 130 milliónyi lakója előtt megismertessék. A kis európai nemzetek, közöttük Magyarország is az utolsó öt év folyamán követték gazdagabb nemzettestvéreik példáját, részben azért is, mert látták annak nagy jelentőségét és főleg eredményeit. Természetesen ezeknek a felvilágosító intézményeknek célja, munkája egymástól sokban különbözik. Vannak olyanok, melyek politikai államrendszerek szolgálatában állanak és ilyen az a munka is, amelyet végeznek. Vannak ismét olyanok s ezek sorában foglal helyet a Magyar Könyvtár is, melyek kizárólag kulturális célokat szolgálnak, tehát felvilágosító munkájukat is erre a területre korlátozzák. A Magyar Könyvtár ebben az utóbbi csoportban is egészen különálló jelleggel bír, mert nem hivatalos állami szerv lévén, egyedül a Nemzeti Múzeumnak van alárendelve. Ez a kapcsolat megszabja az intézmény tudományos írá-

nyát és kizár minden politikai jellegű tevékenységet. A newyorki Magyar Könyvtár a „Propaganda“ szót, az amerikai közvéleménynek megfelelően nem használja s helyette a „felvilágosító szolgálat“ kifejezést alkalmazza. A Könyvtár munkájának jelmondata: a magyar műveltség népszerűsítése Amerikában!

A Könyvtár műveltségen az emberi művelődés útjait és eredményeit érti, amelyeken, illetve amelyek felé a magyarság halad. Ezek ismeretének terjesztése és népszerűsítése a mi feladatunk és munkánk.

A felvilágosító szolgálat, mely a fentiekben vázolt munka eszköze, lehet szenvedő és cselekvő. Az első azt jelenti, hogy a felvilágosításokat adó szerv egyszerűen csak kielégíti a hozzáforduló feleket, míg a második ennél többet vállal magára, mert főtevékenysége arra irányul, hogy ilyen érdeklődő felvilágosításokat kérő feleket „termeljen“ ki, illetve érdeklődést ébresszen széles vagy meghatározott rétegekben.

A Magyar Könyvtár munkájának nagy részét a szenvedő felvilágosító szolgálat alkotja, mert ez kisebb anyagi és fizikai eszközökkel is keresztülvihető. Jelenleg azonban már rendelkezik olyan anyagi megalapozottsággal és személyzettel, hogy a cselekvő felvilágosító szolgálat területére is tehet kisebb kirándulásokat. Mint sok más téren, úgy ezen is, a Magyar Könyvtár teljesen járatlan és töretlen utakon indult meg. Sokszor nemcsak a magyar kezdeményezések, de egyáltalában a kezdeményezések hiányoztak. Olyan műveltség népszerűsítő eszközöket és módokat kellett kipróbálni, melyeket ily vonatkozásban még mások nem próbáltak ki vagy ha igen, akkor az eredmények nem állottak rendelkezésünkre. Nyilvánvaló az, hogy egy-egy ilyen mozgalom megkezdésekor nemcsak a rendelkezésre álló anyagi eszközöket kellett gondosan felmérni, hanem az utakat és módokat is, melyek segítségével kielégítő eredményt érhetünk el.

Könyvtárunk munkája megindulása óta kacérkodott a postabélyegben rejlő műveltség népszerűsítő lehetőségekkel, azonban részben anyagi eszközök híján nem mert komoly kezdeményező lépést tenni. Ez év szeptemberében hírt kaptunk a „Protestáns bélyegek“ megjelenéséről s elérkezettnek láttuk az időt a próbára. Pelényi János washingtoni követünk, megértő anyagi támogatása biztosította az előfeltételeket és a megjelenő sorozat tisztán felekezeti jellege kedvező körülmény volt. Az Egyesült Államok lakossága, de különösen annak hangadó eleme ma még túlnyomó részben protestáns s így már ez a körülmény is biztosította a kedvező fogadtatást. Nagy „propaganda“ erő rejlett abban a tényben, hogy ilyen tisztán protestáns kulturális célt szolgáló bélyegsorozat még elismerten protestáns államokban sem látott napvilágot, valamint, hogy Magyarország mint katolikus ország ismeretes és ennek ellenére vállalja a kezdeményező lépést. A másik oldalon viszont kedvezőtlen körülmény volt az, hogy hazánk viszonylag ismeretlen terület a nagy amerikai tömegek szemében s hogy Kárpátalja visszatérése a cseh és szlovák propaganda miatt kedvezőtlen színben tüntetett fel minket a tájékozatlan újságolvasó előtt. Ugy éreztük

azonban, hogy a pillanatnyi előnyök kedvezőbbek, mint a hátrányok s nekivághatunk az ismeretlennek. Mert a vállalkozás ismeretlen volta volt a felmerült ellenvetések gerince. „Hiába is próbálkoznak — zúgta a sötétben látók hada — ez a dolog nem sikerülhet, mert nem sikerülhet.“ Azt, hogy miért nem sikerülhet, senki sem tudta megmondani. Nem is lehetett volna, hiszen ilyen mozgalmat itt Amerikában — magyar viszonylatban — még senki sem kísérelt meg s így a szükségképpen értékes tapasztalatok teljesen hiányoztak. Lássuk azonban, hogy milyen eszközökkel és milyen eredménnyel hasznosítottuk a magyarság ismeretének terjesztése terén a protestáns bélyegsorozatot!

I.

A magyar kir. posta hivatalos ismertetőjének és fényképének kézhezvétele után azonnal kidolgoztuk és megfelelő példányszámban sokszorosítottuk a bélyegek angolnyelvű leírását. Ismerve a cím fontosságát az amerikai újságban, olyan címet kellett választani, amely a cikk elolvasása nélkül is tudtára adja az olvasónak a lényegét. Végül a következőkben állapotok meg: HUNGARY HONORS HER PROTESTANT PIONEERS. Választásunk helyességét igazolta az, hogy a ténylegesen megjelent közlemények kétharmada ezt vagy lényegtelenül eltérő címet használt. Az angol leírás ismertetését nem részletezem, csak megjegyzem, azt, hogy főtörekvésünk arra irányult, hogy kevés szóval sok olyan tényt adjunk be az olvasónak, melyekkel hiányos magyar történelmi ismereteit előnyösen bővítheti. Ezenkívül ügyelni kellett arra, hogy egy pillanatra se legyen az egész leírásnak az a látszata, hogy tanítani akar. Tudni kell azt, hogy Amerikában a bélyeggyűjtés igen komoly kereskedelmi ág, mely milliós üzleteket köt és bonyolít le. Különösen dívik a bélyeggyűjtés bizonyos szempontok szerint. Pl. van, aki csak arcképes, csak állatokat vagy földrajzi tájakat vagy csak hajókat feltüntető bélyegeket gyűjt s így a napilapok és szaklapok rovatai súlyt helyeznek az ismertetett bélyegek ábráinak pontos leírására, mert ezzel szolgálják legjobban a különleges gyűjtők érdekeit s közvetve a magukét is, hiszen ezek a rovatok a bélyegkereskedelemből élnek.

A második előkészítő lépés a posta által küldött fénykép sokszorosítása volt. Ezt egyszerű fényképészeti eljárással végeztük el s ez jelentette a legnagyobb anyagi terhet is.

A következő és legfontosabb lépés az így elkészített anyag kiküldése volt. Ismerve az amerikai újságok szerkesztőségeinek tagoltságát, legcélravezetőbbnek az mutatkozott, ha a fényképeket és kísérőszövegét nem a szerkesztőnek, hanem a bélyegrovat vezetőjének küldjük. Szerencsénkre az egyik legnagyobb amerikai bélyegszaklap éppen akkor közölte a rovatvezetők névsorát, mely ugyan később helytelennek bizonyult, mégis nagy mértékben segített, mert legalább kiindulási pontot adott. Az említett névsorban 200 olyan amerikai újság szerepelt, melynek saját bélyegrovata és kb. 30 olyan, melynek szindikált rovata van. Ez utóbbi azt jelenti, hogy a rovatokat központi ügynökségek

látják el anyaggal. Tekintettel arra, hogy ismertetőinket az ügynökségeknek is kiküldtük, ezeknek a szindikált újságoknak külön nem küldtünk. Általában az volt az elgondolásunk, hogy első próbálkozásunkat az Egyesült Államok területére korlátozzuk, főleg a megfelelő anyagi fedezet hiánya miatt. Az ügynökségekkel azonban kivételt tettünk és az öt legnagyobb kanadai irodát is elláttuk anyaggal.

Az alanti I. tábla részletezve mutatja azt, hogy milyen rendeltetéssel és számszerint hány fényképet, illetve leírást küldtünk ki:

I. tábla.

Önálló bélyegrovat szerkesztő	219
Szindikált rovat szerkesztő	15
Bélyeghírt közvetítő rádióállomás	30
Amerikai magyarnyelvű lap	40
Amerikai angolnyelvű protestáns lap	20
Összesen:	324

A fentiekben részletezett 324 darabon kívül 60 amerikai magyar protestáns lelkésznek küldtünk ki egy-egy példányt azzal a kéréssel, hogy helyi lapjaikban igyekezzenek azt elhelyezni, ha annak bélyegrovat vezetői valamilyen módon elkerülték volna figyelmünket. Végül a New-York park avenuei Christ Church Magyar estjén (október 18-án) 400 darab képet és angolnyelvű leírást osztottunk szét a rendezőség útján. Ez az utolsó tétel tulajdonképpen már az eredmények között lenne elkönnyelhető, mert Mrs. Goodbar, aki különben az egyik legnagyobb amerikai újságírói egyesület elnöke és aktív szereplője az amerikai protestáns mozgalmi életnek, tudomást szerezve a magyar protestáns bélyegsorozatról, saját költségén állította elő az említett előadáson kiosztott 400 darab fényképet. Végeredményben tehát 784 darab fényképet és leírást használtunk fel a bélyegek népszerűsítése érdekében.

II.

Az eredmény ellenőrzésére csak egy mód kínálkozott, de ez is csak bizonyos — anyagiakszabta — szűk keretek között. A fénykép és leírás sokszorosításának költségein felül az eredeti adományokból csak annyi maradt fenn, amennyiből másfél hónapra igénybe vehettük egy úgynevezett „press service” szolgálatait. Ennek az irodának közbejöttével figyelemmel kísérhettük a ténylegesen megjelent cikkek legnagyobb részét, noha az eredményeket analizálva később megállapítottuk, hogy egy „press service” segítségével nem lehet az egész amerikai sajtót figyelemmel kísérni. Ezt különben az alanti táblák is igazolják. Sajnos,

a rendelkezésre álló anyagiak nem tették lehetővé egy második „press service“ bekapcsolását. A kép, amit az eredményről alkothattunk, ha nem is volt teljes, de kielégítőnek mondható és céljának megfelel.

Az Északamerikai Egyesült Államok egyes államai szerint a kiküldött és beérkezett anyagról a következő táblát (II.) állíthatjuk össze:

II. tábla.

Állam neve	Kiküld.	Beérk.	Megjegyzés
Alabama	2	1	Cikk nem érkezett a következő államokból, hová közleményt küldtünk:
California	13	7	
Connecticut	5	3	
Delaware	2	1	a) Arizona (közl. nem k.)
District of Col.	3	2	Arkansas (2)
Florida	3	3	Colorado (2)
Illinois	10	1	Georgia (2)
Indiana	7	10	b) Idaho (közl. nem küldt.)
Kentucky	2	2	Iowa (3)
Louisiana	4	2	Kansas (5)
Maryland	3	4	c) Maine (közl. nem küldt.)
Massachusetts	15	15	Michigan (8)
Missouri	5	6	Minnesota (3)
Montana	1	1	a) Missisipi (közl. nem küldt.)
New-Jersey	15	12	Nebraska (1)
New-York	25	17	b) Nevada (közl. nem k.)
North Carolina	2	2	d) New Hampshire (közl. nem küldt.)
Ohio	16	10	
Oregon	1	1	a) New Mexico (közl. nem küldt.)
Pennsylvania	25	18	
Rhode Island	4	2	e) North Dakota (közl. nem küldt.)
Tennessee	6	1	Oklahoma (3)
Texas	5	2	South Carolina (1)
Vermont	1	2	a) South Dakota (közl. nem küldt.)
Washington	5	1	Utah (2)
Virginia	1	3	b) Wyoming (közl. nem k.)
Wisconsin	4	10	
West Virginia	3	2	
28 állam	188	141	21 állam 31 küldött.

Meg kell jegyezni azt, hogy az a)-val jelölt államokban nincs 50.000, a b)-vel jelöltekben 25.000, a c)-vel jelöltekben 75.000, a d)-vel jelöltekben 100.000 és az e)-vel jelöltekben 30.000 főt számláló város.

Első pillanatra feltűnik, hogy a kontinentális Amerika 49 állama (illetve 48 állam és Washington: District of Columbia néven) közül 21-ben a kiküldött anyagnak semmi eredménye sem volt. Ez azonban csak látszat, illetve eredmény volt, de az nem jutott a mi tudomásunkra. Amint már a fentiekben említettem, nagyon valószínű az, hogy az általunk igénybevett „press service“ ezekben az államokban nem rendelkeztél kirendeltséggel s így az ottani sajtó közleményekről nekünk nem is számolhatott be. Ez a hiba kiküszöbölhető lett volna az által, ha egy második „press service“-re is előfizethettünk volna. A II. tábla kiértékelésénél tekintetbe kell venni azt, hogy amint már említettem, a beérkezett közlemények számának megállapításánál nem voltunk tekintettel arra, hogy az illető lap közvetlenül tőlünk, vagy a 15 szindikált rovatszerkesztő valamelyikének közvetítésével kapta anyagát. A II. tábla „beérk.“ rovata tehát egyesítve magában foglalja az önálló és szindikált rovatok közleményeit, míg ugyanezen tábla „kiküld.“ rovata csak az önálló rovatszerkesztőknek kiküldött anyagot tünteti fel. Természetesen érdekel minket is az, hogy vajjon melyik az eredményesebb eljárás? Az önálló rovatok vagy a szindikált rovatok szerkesztősegei? Erre a kérdésre azonban egyelőre nem adhatok választ, de véleményem szerint ez nem is fontos az olvasó számára, aki nem annyira a módszer, mint inkább az eredmény iránt érdeklődik.

Térjünk át tehát a III. tábla tárgyalására, mely részben kiegészíti a II.-at, részben pedig választ ad arra a kérdésre, hogy a kimutatott 141 darab közlemény mekkora réteget ért, illetve — emberi számítás szerint — érhetett el.

A III. tábla számadatai önmagukért beszélnek s minden további megjegyzés csak szöszaporítás volna. Az olvasó tájékoztatására megjegyzem, hogy a népességre vonatkozó adatok 1935. évből valók, az egyes lapok példányszámának adatait pedig a „Directory of Newspapers and Periodicals“ c. kiadvány 1937. évi kötetéből merítettem.

Részletkérdés, azonban minket magyarokat feltétlenül érdekel, hogy az amerikai magyar sajtó milyen nyilvánosságot adott a bélyegsorozatnak? Erre ad választ a IV. tábla.

III. tábla.

Állam neve	Összlakosság	Közl. öszpéld. száma
Alabama	2,834.000	6.500
California	5,639.000	544.000
Connecticut	1,717.000	106.000
Delaware	256.000	12.500
Dist. of Columbia	594.000	100.000
Florida	1,614.000	11.800
Illinois	7,817.000	25.000
Indiana	3,429.000	60.500
Kentucky	2,846.000	21.000
Louisiana	2,120.000	98.000
Maryland	1,669.000	164.500
Massachusetts	4,375.000	272.000
Missouri	3,913.000	55.500
Montana	531.000	9.500
New-Jersey	4,288.000	220.000
New-York	12,889.000	1,738.900
North Carolina	3,417.000	15.000
Ohio	6,707.000	204.000
Oregon	1,008.000	15.000
Pennsylvania	10,066.000	1,374.700
Rhode Island	681.000	105.000
Tennessee	2,905.000	80.000
Texas	6,077.000	11.500
Vermont	377.000	20.800
Virginia	2,637.000	50.500
Washington	1,633.000	5.400
Wisconsin	2,908.000	274.000
West Virginia	1,816.000	6.800
Összesen:	96,763.000	5,617.400

IV. tábla.

A lap címe	Gyak.	Megjelenés helye	Példányszám
Szabadság	napi	Cleveland, Ohio	41.000
Jersey Híradó	heti	Trenton, N. J.	1.500
Magyar Hírlap	heti	New Brunswick, N. J.	6.000
Református Ujság	havi	Pittsburgh, Pa.	1.000 ?

A Szabadság-gal kapcsolatban megjegyzendő az, hogy két alkalommal is írt a Protestáns bélyegsorozatról.

Az újságok bélyegrovatainak visszahatását az ismertetett „press service“ segítségével tehát bizonyos mértékben felmérhettük. Nem volt lehetőség azonban arra, hogy a rádióállomások (I. I. tábla) minket érdeklő közleményeit figyelemmel kísérhessük. Mindössze három tény áll rendelkezésre, azonban ez is világosan mutatja azt, hogy a rádiót sem szabad számításán kívül hagyni annak, aki a magyarságismeret terjesztésének módszereivel foglalkozik. A kiküldött ismertető eredményeképpen a *newyorki WNEW állomáson* 1939. október 28-án reggel 15 perces előadást tartott a magyar protestantizmusról dr. Telkes László, a Magyar Könyvtár igazgatója. Erről az előadásról gramofonlemez felvételt is készítettünk.

William Brinelow, a *WTRC (Elkhart, Indiana)* állomás bélyeghír bemondója értesítette a Magyar Könyvtárat arról, hogy közleményünket állomásán kisugározta. Végül a napokban jutott tudomásunkra az, hogy a *WMCA (New York City)* állomás december 23-án este 7.30-tól 7.45-ig dramatizált formában emlékezett meg a bélyegsorozatról. (Hasonló tervvel foglalkozik a *WLRL* állomás is.)

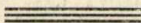
Teljesség kedvéért megemlítem még azt, hogy a „Tennessee State Federation of Stamp Clubs“ 1940 májusában tartandó kiállítására meghívta a Magyar Könyvtárat egy reprezentatív magyar gyűjtemény bemutatására. Természetesen, mivel mi ilyen gyűjteménnyel jelenleg nem rendelkezünk, a meghívás elfogadását, ami minden szempontból igen kívánatos volna, attól tesszük függővé, hogy a m. kir. posta rendelkezésünkre bocsátja-e a megfelelő anyagot. Előterjesztésünket ebben a tárgyban illetékes helyre megtettük és reméljük, az kedvező fogadtásban fog részesülni.

III.

Végső következtetéseket nem óhajtok levonni. Az olvasóra bízom annak eldöntését, hogy az ismertetett eredmény arányban áll-e a ténylegesen befektetett 40 dollárral?

Ha a tudomásunkra jutott és megjelent 141 hírlapi közleményt és három rádióelőadást nem értékeljük többre, mint a közönséges fizetett kereskedelmi hirdetéseket, akkor is gyaníthatjuk, hogy 40 dolláros befektetéstől ennél többet várni legalább is túlzás volna. Azonban vitán felül áll az, hogy ezeknek a közleményeknek sokkal nagyobb és több a „reklámértéke“, mint az egyszerű kereskedelmi hirdetésnek. Nem elmellőzendő körülmény az sem, hogy ez a 141 cikk több mint két és fél hónapi idő alatt jelent meg, meglehetősen egyenletesen elosztva s így tekintélyes időn keresztül fejthette ki hatását az olvasókon (Az első közlemény szeptember 30-án, az utolsó pedig november 18-án látott napvilágot).

A fentiekben elmondottakat összegezve a newyorki Magyar Könyvtárnak az az érzése, hogy a befektetett munka és anyagiak nem jelenttek hiába elvesztegetett értéket. Általánosságban ezt az első ilyen irányú kísérletet eredményesnek és biztató kezdeményezésnek nevezhetjük a jövőben hasonló téren végzendő magyarságismeret terjesztő munkához.

A háborús világesemények hatása Magyarország nemzetközi távközlési forgalmának alakulására.

Irta: Dr. HAVAS FERENC m. kir. postaigazgató.

L'influence des événements mondiaux de guerre sur la trafic international des télécommunications de la Hongrie. Par le docteur FRANCOIS HAVAS, directeur des postes r. h.

L'auteur fait connaître d'abord le résultat général direct, produit par les événements de guerre dans le domaine des télécommunications, c'est à dire l'interruption des communications, et les différentes restrictions de service. Ensuite il expose en détail la réaction de ces événements sur l'écoulement du trafic télégraphique, radiotélégraphique et téléphonique de la Hongrie, en appuyant les conclusions finales de son exposé sur des données statistiques.

A háború fúriája eloldotta oroszlánjainak láncait. A vérengző fenekvadak bömbölve törtek elő oduikból, hogy rávessék magukat az emberi kultúra békés munkával alkotott értékeire, és pusztítva marcangolják szét évtizedek, sőt évszázadok építőmunkájának remekeit. A bizakodó termelés máról-holnapra a rombolás világává változott. Az addig békés polgárok milliói letették kezükből a munka szerszámaikat, rohamsisakos és gázálarcos mezbe öltöztek, puskát, kézigránátot ragadtak kezükbe s a katonavonatok végeláthatatlan láncá vitte őket harcterekre vagy a földalatti erődökbe, a repülőgépekre vagy a hadihajókra, hogy megvédjék hazájuk bajbajutott érdekeit.

Általánosan tudott tény, hogy a távközlési szolgálatok a politikai és gazdasági élet megnyilvánulásának, vérkeringésének fokmérői. Nem volt és nem lehet ezeknek az élettereknek olyan megnyilvánulása, amely közvetlenül vagy közvetve kihatással ne volna a távközlési szolgálatok forgalmának alakulására. Mi sem természetesebb tehát, hogy az Európára szakadt legújabb háborús bonyadalom s ennek eseményei is igen nagy hatással vannak ezekre a fontos nemzetközi hírszolgálati üzemekre, illetőleg az azokon lebonyolított forgalom alakulására.

Nem lesz tehát érdektelen, ha ezeket a legújabb világeseményeket egyéb kihatásaikon kívül, amelyekkel a napisajtó és az alkalmi szakirodalom már úgy is bőségesen foglalkozott, a közgazdasági életet erősen

érdeklő szempontjából (távíró, távbeszélő, rádió) is vizsgálat tárgyává tesszük és megvilágítjuk azokat a bekövetkezett igen jellegzetes forgalmi eredményeket, amelyeket mindazok, akik a nemzetközi távközlési üzemek összeköttetésein dolgoznak, már hónapok óta megfigyelhetnek és amelyekről a forgalom csalhatatlan lázmérője — a statisztika — nekünk beszámol.

Ha a háborús eseményeknek a nemzetközi távközlési szolgálatokra gyakorolt kihatásait vizsgálni akarjuk, úgy érzem, leghelyesebb, ha először a háborús események megindulásával kapcsolatban bekövetkezett nemzetközi forgalmi eseményeket általánosságban ismertetem és csak ennek tárgyalása után térek át szolgálati áganként és időrendi sorrendben azokra a jellegzetes tünetekre, és az azok eredményeként megszületett intézkedésekre, amelyek ezzel kapcsolatban mint eredmények megállapíthatók és ismertetésre alkalmasak.

Az 1939 év őszén bekövetkezett német—lengyel, majd ezt néhány nap mulva követő német—angol, francia háborús állapot első legfontosabb távközlési kísérő jelensége nagyszámú nemzetközi távíró, távbeszélő és rádió összeköttetésen a forgalom megszakadása volt. Ez olyan helyzetet teremtett a nagy nemzetközi távíró és távbeszélő kicserélő hivatalokban, mint amikor az erdőben a hangyabolyba valaki belerúg és a megzavart hangyák régi helyüket keresve futkároznak fejvesztetten ide s tova. Az érdekelt igazgatások és magántársaságok, valamint a távközlés nemzetközi irodája, a *Burinterna*, igyekeztek ugyan a távközlés nemzetközi egyesületébe tartozó tagállamokat és társaságokat a bekövetkezett forgalmi szünetelésekről és korlátozásokról idején tájékoztatni, ez azonban mit sem változtatott a tényeken, legfeljebb annyiban, hogy a szolgálati távíratoknak olyan áradatát zúdította az egyes országok központi igazgatásainak nyakába, amelynek rendszerbe foglalt elintézése azoknak épen elég gondot okozott.

E szolgálati távíratok célja elsősorban az volt, hogy tájékoztassa az egyes országokat arról, hogy mely nemzetközi távíró, távbeszélő és rádió összeköttetések megszakadásával kell számolniok, másrészt azonban az is, hogy tiszta képet nyújtson az országoknak, és pedig úgy a hadviselőknek, mint a semlegeseknek, azokról a forgalmat korlátozó intézkedésekről, amelyeket a hadviselő országok érdekeik védelme szempontjából életbeléptetni kényszerültek. A szolgálati távíratoknak ez az áradata újabban már csillapodóban van, azonban még most sem szűnt meg.

Magyarország nemzetközi távközlési forgalmának lebonyolítása szempontjából mindenek előtt igen nagy jelentősége volt annak, hogy a kitört német—lengyel háború miatt Lengyelországgal megszakadtak az összes közvetlen magyar—lengyel távíró, távbeszélő és rádió összeköttetések. Így máról-holnapra megállott a forgalom a Budapest—Varsó és Budapest—Lemberg közvetlen távíró vonalakon, a Budapest—Varsó, Budapest—Krakkó, Budapest—Stryj és Munkács—Skole távbeszélő áramkörökön, valamint a Budapest—Varsó közti közvetlen rádiótávíró összeköttetésen.

A magyar—lengyel táviró, távbeszélő és rádió összeköttetések megszakadása érzékenyen érezte hatását a magyar—lengyel végforgalom lebonyolításánál, mert tudomás szerint Magyarország és Lengyelország közt kivált az őszi évadban a gyümölcs, szőlő és borexport szolgálatában igen élénk táviró és távbeszélő forgalom alakult ki, amely máról-holnapra összeköttetések és forgalmi lehetőségek nélkül maradt, ami nemcsak a közgazdasági életnek, hanem a távközlési üzemeknek is érzékeny kárt okozott. Tévedés volna azonban azt hinni, hogy a magyar—lengyel összeköttetés megszakadása csak a két ország végforgalmában okozott zavarokat. Sokat ártott az az átmenő forgalomnak is, mert Magyarország a balti államokba menő táviró és távbeszélő forgalmát már igen tekintélyes részben Lengyelország közvetítésével bonyolította le, viszont Lengyelországnak a Balkán, sőt Olaszország felé menő forgalma Magyarországi forgalmi összeköttetései igénybevételével történt.

Igen érzékeny veszteséget jelentett nemzetközi vonatkozásban mind a magyar vég, mind pedig az átmenő viszonylatokban a Németországon át vezető Budapest—London, Budapest—Páris távbeszélő áramkörök forgalmának megszakadása, amelyekkel egyidejűleg történt a Magyarországon át vezető Bukarest—Páris és Bukarest—London távbeszélő áramkörök forgalmának a megbénulása is. Ezekben a nagyforgalmú összeköttetéseken igen nagyszámú beszélgetést váltottak, amelyekből a magyar igazgatásnak vég-, illetőleg átmeneti díjakban igen tekintélyes bevételei voltak. E forgalom elvesztése tehát nemcsak közlekedési lehetőségek, hanem bevételkiesés, illetőleg külföldi követelési mérlegünk alakulása szempontjából is érzékeny veszteséget jelent nekünk, de nemcsak nekünk, hanem az ezeken az áramkörökön érdekelt többi igazgatásnak is (Németország, Svájc, Belgium, Franciaország, Anglia, Románia).

A magyar postaigazgatás az érdekelt külföldi igazgatásokkal karöltve gondoskodott ugyan a Franciaországgal és Angliával váltandó beszélgetéseknek a megszakadt közvetlen áramkörök helyett más utakon való lebonyolításáról, ezek az alkalmi összeköttetések azonban a régi közvetlen áramköröket sem az érthetőség magas nivója, sem a lebonyolítás gyorsasága, sem a díjszabás szempontjából teljes értékkel nem pótolhatják. A Rómán, Milánón, Trieszten át, illetőleg később Belgrád—Trieszten át lebonyolított angol és francia távbeszélő forgalom ugyanis átviteli érték szempontjából nem kifogástalan, amellet a várakozási idők is nagyok, mert a beszélgetésekkel amúgy is túlterhelt Budapest—Róma, Milánó—Trieszt, majd Budapest—Belgrád áramkörökön, valamint a hozzájuk Páris és London felé csatlakozó külföldi áramkörökön gyors és sima lebonyolításról szó sem lehetett. Díjszabás szempontjából pedig az igénybevett hosszabb út csak egyelményt hozhatott: a díjszabás lényeges megdrágulását.

Ha nem is ennyire érzékeny kárt, de mégis érzékeny forgalmi nehézséget jelent nemzetközi táviró végforgalmi helyzetünkben az a tény, hogy a Németországon át vezető nemzetközi táviróösszeköttetések az Angliával és a brit dominiumokkal való forgalomban nem vehetők egyelőre

igénybe és így a forgalom ama részét, amely rádiótávíróval nem továbbítható, kerülő úton (Olaszországon, Jugoszlávián, Görögországon át) kell irányítani. Ez a kényszerű elirányítás nemcsak az üzemvitel szempontjából esik latba, hanem tarifális szempontból is, mert a feladók ezen az úton sokszor csak az eddigi díjknál jóval drágábban tudják távirataikat rendeltetési helyükre eljuttatni.

Az európai távközlési összeköttetések hálózatában előállott hézagokon kívül van azonban a háborús eseményeknek még más fájdalmas kihatása is. Ez az igen nagyszámú forgalomkorlátozás. A hadviselő államok és az érdekkörükbe tartozó dominiumok és gyarmatok ugyanis a hadviselés érdekeinek védelme szempontjából mindjárt a háborús események megindulásakor a nemzetközi iroda útján közzétették, hogy csak bizonyos megjelölt közértelmű nyelveken szerkesztett táviratokat fogadnak el, titkos nyelvűeket ellenben nem. A táviratokat általában csak a feladók veszélyére vállalják, rövidített címet nem engednek meg, a táviratokat cenzuráztatják, a távirat végén a feladók nevének feltüntetését kívánják, sürgős táviratokat nem fogadnak el, a díjtérítést megtagadják stb. Voltak országok, amelyek a hajókra szóló rádiótávíratok forgalmát is leállították, avagy igen terhes módon korlátozták.

A nemzetközi távbeszélő forgalomban még a táviróénál is kellemetlenebb korlátozások léptek életbe a hadviselő országokban. A cenzurázás itt még a kisebbik baj lett volna, ellenben éppen a legnagyobb gazdasági lehetőségeket nyújtó világhatalmak megtagadják a velük való forgalomban a magánbeszélgetések kapcsolását és egész nemzetközi távbeszélő forgalmukat az állami beszélgetésekre és néhány engedményes sajtóérdekeltség beszélgetéseire korlátozták. Ez a forgalmi korlátozás tulajdonképpen egyetlen a nemzetközi távbeszélőforgalom zömének leállításával, mert hisz köztudomású, hogy a nagy világforgalmi viszonylatokban a távbeszélő forgalom oroszánrészét éppen az üzleti beszélgetések, vagyis a magánbeszélgetések adják.

A Magyarország forgalmi életében nagy szerepet játszó Németország ugyan a velünk való forgalomban ilyen erős intézkedést nem léptetett életbe, a háborús viszonyok azonban még ebben a viszonylatban is ottani részről bizonyos biztonsági korlátozásokat és az áramkörök számának csökkentését tették szükségessé, ami természetesen mégis a forgalom sorvadásához vezetett.

Ha azonban azt hinnők, hogy a hadviselő országok, valamint azok dominiumai és gyarmatai által életbeléptetett forgalmi korlátozásokkal ezt a fejezetet lezárhatjuk, úgy nagyon tévednénk, mert ilyen forgalmi korlátozást még a kimondottan semleges országok is nagy számban léptettek életbe. Így történt ez nevezetesen az északi országok részéről (Dánia, Svédország) a balti országok (Lettország, Észtország), egyes nyugati országok (Németalföld, Belgium, Portugália, Spanyolország), sőt Svájc részéről is. A semleges országok részéről életbeléptetett for-

galmi korlátozások mutatják legjobban, hogy a hadviselők közti kiélezett helyzet mennyire hatással van azok szomszédjaira, sőt a tőlük távolabbra eső országokra is. Ezt a megállapítást az is bizonyítja, hogy a semleges országok által életbeléptetett forgalmi korlátozások nagyjából ugyanazok, mint amelyeket a hadviselő országok is életbeléptettek. Ők is visszautasítják a titkos nyelven szerkesztett táviratokat, a táviratokat csak a feladó veszélyére fogadják el, a táviratokat és távbeszélgetéseket cenzurázzák stb.

Mint a háborús forgalom érdekességét meg kell mindazonáltal említenünk, hogy mind a hadviselők, mind a semlegesek által életbeléptetett forgalmi korlátozások lassanként enyhültek. Így újabban most már nemcsak a legtöbb semleges ország, hanem a hadviselők közt is egyesek a titkos nyelven szerkesztett magántáviratokat is elfogadják, ha azok bizonyos közsímsert és a távirat bevezető részében megnevezett Code szerint vannak szerkesztve. Ez a könnyítés mindenestre azt bizonyítja, hogy az életlehetőségeket a nemzetközi távközlési üzemek, illetőleg az azokat igénybevevő nagyközönség számára még a háborús viszonyok közt is bizonyos fokig biztosítani kell.

Ezeknek az általános megállapításoknak az előrebocsátása után nem lesz érdektelen, ha az ismertett háborús intézkedéseknek az egyes távközlési ágak forgalmára gyakorolt hatását külön is boncolgatjuk. Előre is meg kell ugyanis állapítanom azt, hogy azok kihatása nem egyforma mértékben érintette a távirót, a távbeszélőt, illetőleg a rádióközlékedést. Amíg az egyiknél komoly forgalomcsökkenést, addig a másikonál igen számottevő forgalomemelkedést hozott.

Talán helyesebb, ha először azzal az üzemággal foglalkozom, amelynél forgalomcsökkenést hozott, mert ez a negatív eredmény és az azt előidéző forgalombénulás következőképpen előidézte a másik két távközlési ágban a forgalomemelkedést. Mint tényre kell itt rámutatni arra, hogy abban a távközlési ágban, amelyben a háborús események forgalomcsökkenést idéztek elő, ez a csökkenés nem azért következett be, mintha erre a távközlési fajtára a háborús viszonyok közt nem lett volna szükség. Sőt ellenkezőleg, az igénybevételi szándék az ügyfelek részéről nagyon is meg volt; nem jött létre azonban a forgalom azért, mert azt nem engedték meg.

A nemzetközi távbeszélő forgalomról van szó, mint amely legelőbbet szenvedett a háborús korlátozások következtében. A hadviselő országok legtöbbszörének ugyanis első dolga az volt, hogy a nemzetközi magántávbeszélő forgalmat egészen megállította s csak állami beszélgetéseket vagy legfeljebb néhány sajtóérdekltség beszélgetéseit fogadta el. A semleges országok közt is voltak olyanok, amelyek a távbeszélőnél korlátozásokat léptettek életbe és csak bizonyos megjelölt nyelveken folytatott beszélgetéseket fogadtak el.

Ha ezeknek az intézkedéseknek az indító okait boncolgatjuk, úgy

könnyen megérthetjük azokat. Addig ugyanis, amíg a papírra vetett távirat szövege az ellenőrzés számára biztos és mérlegelést is lehetővé tevő alapot ad, addig az ellenőrző által esetleg rosszul értett nyelven gyors ütemben folytatott beszélgetés tartalmának megértése és elbírálása felettle nehéz, mondhatni igen sokszor lehetetlen. Mivel pedig a mai kémhálózattal össze-vissza szótt világban minden hadviselő ország az ilyen külföldről jövő vagy külföldre menő távbeszélgetésnél az állam érdekeinek megsértésétől fél, az országok legtöbbször úgy védekezett ez ellen a nagyon is fenyegető veszély ellen, hogy nemzetközi forgalmában a magánbeszélgetések váltását megszüntette.

Magyarország nemzetközi távbeszélő vég- és átmenő forgalma szempontjából természetesen ezeknek a forgalom megszüntető intézkedéseknek csak egy eredménye lehetett: az igen számottevő csökkentés.

Nemzetközi távbeszélő forgalmi helyzetünk megvilágítására a budapesti távbeszélő központunk által 1938. és 1939. év decemberében közve-tített vég- és átmenő beszélgetésekről mutatok be egy kis táblázatot, amely a hadviselő országokkal, valamint a két jellegzetesen semleges országgal, Olaszországgal és Svájjal való forgalmunknak az alakulását tünteti fel.

Ország		Budapestről		Budapestre		Budapesten		Összesen	
		kezdeményezett	perc	darab	perc	darab	perc	darab	perc
Nagybritannia	1938. dec. hó	1658	7645	1045	4324	285	1377	2988	13346
	1939. „ „	123	495	112	653	—	—	235	1148
Franciaország	1938. „ „	1743	8216	1055	4551	107	428	2805	13196
	1939. „ „	154	1258	40	373	35	270	229	1901
Németország	1938. „ „	3184	17456	3444	16291	1290	5862	7918	39609
	1939. „ „	1212	7787	1901	10494	336	1663	3449	19944
Olaszország	1938. „ „	1735	8717	1128	5890	638	2681	3501	17288
	1939. „ „	2407	14288	1168	6299	265	2766	4140	23353
Svájc	1938. „ „	1787	9140	1195	5712	500	2502	3482	17354
	1939. „ „	2078	11563	1134	6516	205	963	2417	19042

A táblázat adatai szerint tehát addig, amíg a forgalom a hadviselő országokkal igen nagy mértékben visszaesett, azokkal az országokkal amelyek a beszélgetések átirányítása következtében maguknak érdekelt-séget szereztek, emelkedést mutat. Ennél a forgalomemelkedésnél azonban bizonyára szerepet játszik a háborús gazdasági jó alkalom lehetőségeinek a hasznosítása is, amint azt különben már más alkalom-mal is meg lehetett állapítani.

A nemzetközi távbeszélő forgalom nagyfokú akadályozottsága mel-lett mi sem természetesebb, hogy az arra rászorultak azokon a közle-kedési ágakon igyekeztek közleményeiket továbbítani, amelyeken az

lehetséges volt. Erre a célra természeténél fogva igen alkalmas volt a vezetékes és drótnélküli táviró (rádiótáviró).

A távirat, mint papírra vetett és maradandó, sőt bizonyító okmányként is felhasználható közlemény, ugyanis a háborús viszonyok között a hadviselők, sőt a semlegesek egy része által is életbeléptetett hivatalos ellenőrzést mindenképpen elbírija. Elbírija még akkor is, ha egyes nemzetközi életben ismert nagy világnyelven szerkesztett táviratokról vagy pedig oly Code-táviratokról van szó, amelyeknek szerkesztésénél közismert és a táviratban megnevezett code-t használnak. Az életbeléptetett forgalmi korlátozások pedig, amint azt fentebb említettem, a nemzetközi táviratozást ilyen alapon meg is engedték. Mindazok tehát, akiknek a hadviselő avagy semleges államokkal való forgalomban valami gyors közölnivalójuk van, a legtöbb esetben, ha távbeszélgetést nem folytathatnak, a vezetékes vagy drótnélküli távirót veszik igénybe.

Az utolsó hónapok alatt szerzett tapasztalatokból és forgalmi adatokból meggyőződhetünk arról, hogy ilyen közölni való éppen a háborús eseményekkel kapcsolatban nagyon is sok adódott. Hogy egyebet ne említsek, itt van a sok külföldi sajtótudósítónak a körülöttünk lezajló háborús eseménnyel kapcsolatban nálunk feladott igen nagyszámú és a rendes hírlaptáviratok hosszát néha messze felülmúló hírlaptáviratainak nagy tömege. Ezeket a tudósítók Budapestről főleg Londonba, Párisba, Amsterdamba, sőt New-Yorkba küldik.

Igen jelentős alkalmi táviratanyagot adtak a lengyel—német háború befejezése után hozzánk menekült lengyelek is, akik Franciaországba, Angliába, Romániába, Amerikába, újabban pedig az Oroszország által elfoglalt volt lengyel területekre küldötték és küldik távirati közléseiket és akiknek a címén külföldről is sok távirat érkezik.

A lengyel menekültek által feladott táviratok az elmúlt hónapokban különösen az Amerikába szóló táviratok számát duzzasztották fel erősen és ebben a viszonylatban soha nem látott méretű forgalom fejlődött ki. A statisztikai adatokból például megállapíthatjuk, hogy addig, amíg Magyarországon 1938. évi szeptember, október, november és december havában 1540, 1525, 1752, 1937 darab táviratot adtak fel Amerikába, addig 1939. év ugyane hónapjaiban az Amerikába szóló táviratok darab-száma 5371, 3850, 3055, 3340 darab volt.

Az amerikai táviratforgalomnak ez a nagy fellendülése azonban nem tisztán a lengyel menekültek táviratainak feladása révén következett be, hanem ennek kialakulásába más események is közrejátszottak. Így elsősorban a Budapesten megtelepedett külföldi sajtótudósítók hírszolgálati munkája, azonkívül a zsidótörvény végrehajtása révén jelentkező népmozgalommal kapcsolatos közleményváltás is.

Ezek előrebocsátása után bizonyára nem lesz érdektelen, ha a budapesti központi táviróhivatal 1938. és 1939. évi december havi nem-

*A háborús világesemények hatása
Magyarország nemzetközi távközlési forgalmának alakulására.*

zetközi táviróforgalmát a háborús jelenségek szempontjából leginkább érdekelt országokra vonatkoztatva táblázatszerűen bemutatom.

Ország		Végforgalom		Átmenő forgalom
		Vétel darab	Adás darab	Vétel darab
Nagybritannia	1938. év december hó	2.899	2.631	433
	1939. év december hó	4.853	4.404	3.840
Németország	1938. év december hó	7.885	7.729	1.010
	1939. év december hó	5.278	7.913	1.064
Olaszország	1938. év december hó	4.147	3.795	1.336
	1939. év december hó	4.484	4.293	1.812
Svájc	1938. év december hó	1.611	1.604	76
	1939. év december hó	1.880	2.047	149
Dánia	1938. év december hó	153	128	—
	1939. év december hó	363	325	1.088
Németalföld	1938. év december hó	1.098	896	2.201
	1939. év december hó	1.780	1.613	1.919
Franciaország	1938. év december hó	1.919	2.134	235
	1939. év december hó	1.620	1.776	142
Északamerikai				
Egyesült Áll.	1938. év december hó	2.303	1.651	591
	1939. év december hó	2.121	2.983	831

Mivel a budapesti központi táviróhivatal teljes vég- és átmenő forgalmának részletezett összehasonlítása túlságosan megterhelte volna cikkemet, annak táblázatos közzétételét mellőzni kívántam. Annyit azonban mégis meg akarok említeni, hogy e hivatal december havi teljes nemzetközi végforgalma az 1938-ban lebonyolított 71.100 drb táviratról, 1939-ben 83.354 drb táviratra emelkedett, nemzetközi átmenő forgalma pedig 1938. decemberében 7687 drb, 1939. decemberében 11.519 drb volt. Az emelkedés tehát a táviratok darabszáma alapján a nemzetközi végforgalomban 17.2%, az átmenő forgalomban 49.8%. Átmenő forgalmunknak ez az igen tekintélyes emelkedése a magyar posta fizetési mérlegének alakulása szempontjából mindenesetre igen öröndetes jelenség, mert az átmenő forgalomban szerzett minden arany centime részesedés tiszta magyar követelést jelent.

Tekintettel arra a körülményre, hogy a háborús viszonyok folytán bekövetkezett forgalomemelkedés elsősorban a nemzetközi rádiótáviró forgalomban jelentkezett, a budapesti központi táviróhivatal rádió üzemi központjának 1938. és 1939. évi decemberi forgalmi adatait mind darabszám, mind szószám szerint is részletezve szintén bemutatom.

*A háborús világesemények hatása
Magyarország nemzetközi távközlési forgalmának alakulására.*

Állomás	Év	Adott		Vett		Feldolg.		Adott		Vett		Feldolg.	
		darabszáma				táv iratok szószáma							
Berlin	1938. dec. hó	4.878	5.160	10.038	79.720	74.378	154.098						
	1939. „ „	623	2.205	2.828	11.276	39.704	50.980						
Páris	1938. „ „	2.316	2.361	4.677	38.550	29.970	68.520						
	1939. „ „	2.055	1.881	3.936	47.310	38.424	85.734						
Róma	1938. „ „	3.456	5.466	8.922	55.554	75.699	131.253						
	1939. „ „	4.098	6.912	11.010	70.584	120.184	190.768						
London	1938. „ „	2.297	3.316	5.613	32.700	44.545	77.245						
	1939. „ „	4.946	9.139	14.085	135.083	225.931	361.014						
Amsterdam	1938. „ „	2.397	3.617	6.014	33.829	51.825	85.654						
	1939. „ „	2.783	4.644	7.427	54.968	85.770	140.738						
Copenhague	1938. „ „	—	—	—	—	—	—						
	1939. „ „	1.446	1.459	2.905	25.574	26.104	51.678						
Warszawa	1938. „ „	1.483	1.720	3.203	33.520	26.514	60.034						
	1939. „ „	—	—	—	—	—	—						
Fiume	1938. „ „	129	110	239	1.542	1.318	2.860						
	1939. „ „	108	123	231	1.680	1.849	3.529						
Sófia	1938. „ „	1.466	687	2.153	23.089	12.116	35.205						
	1939. „ „	3.236	792	4.028	58.644	17.147	75.791						
New-York	1938. „ „	1.739	1.619	3.358	33.342	28.453	61.795						
	1939. „ „	3.149	2.567	5.716	70.121	53.483	123.604						
Beyrouth	1938. „ „	1.533	162	1.695	21.847	1.627	23.474						
	1939. „ „	1.041	242	1.283	24.221	3.473	27.694						
Cq Meteor	1938. „ „	283	321	604	7.828	102.287	110.115						
	1939. „ „	277	197	474	10.358	88.675	99.033						
Cq Presse	1938. „ „	—	5	5	—	1.318	1.318						
	1939. „ „	—	—	—	—	—	—						
Összesen:	1938. „ „	21.977	24.544	46.521	361.521	450.050	811.571						
	1939. „ „	23.762	30.161	53.923	509.819	700.744	1.210.563						

E táblázat adatai szerint érdekes jelensége a háborús világesemények folytán bekövetkezett táviró és rádiótáviró forgalmi fellendülésnek az is, hogy ez a forgalomduzzadás a táv iratok darabszámának emelkedésén túlmenően a táv iratok szószámának erős megnövekedéséhez is vezetett.

Igy a táblázatban ismertetett 1939. évi decemberi forgalom az 1938. évi decemberihez képest darabszám szerint csak 15.9%-os, szószám szerint ellenben 49.1%-os emelkedést mutat. Ha tehát a forgalom kiugrásáról beszélünk, akkor nemcsak a darabszámra kell tekintettel lennünk, hanem elsősorban a szószámra. Ezek szerint a háborús események folytán feladásra kerülő táv iratok szószáma messze meghaladja a rendes viszonyok közt feladásra kerülő táv iratok szószámát. Ennek magyarázatát a háborús események által előidézett rendkívüli viszonyokban könnyen megtaláljuk. Addig ugyanis, amíg a rendes békevilágban feladott nemzetközi táv iratanyag tekintélyes részét a code-rövidíté-

sekkel szerkesztett s így minimális terjedelmű üzleti táviratok adják, a jelenlegi háborús viszonyok közt, amikor a titkos nyelven való távirat-szerkesztés többnyire meg van, illetőleg meg volt tiltva, ilyen táviratokról a legtöbb viszonylatban szó sem lehetett. Így az üzleti táviratokat feladók a legtöbbször szintén közértelmű nyelven voltak kénytelenek megszerkeszteni, ami a dolog természeténél fogva már is a szószám erős megnövekedéséhez vezet.

A nagy világesemények folyamányaként azonkívül igen nagy szerepet játszanak a nemzetközi forgalomban a külföldi laptudósítók, távirati irodák, stb. által feladott s fontos alkalmi eseményekről beszámoló hírlaptáviratok, amelyeknek terjedelme igen sokszor több száz szóra terjedt. Egy-egy ilyen mamuttáviratnak a leadása természetesen a továbbító és átvevő táviróhivataloknak is több munkát ad, mint akár száz másik. Hogy a nagy világeseményekkel kapcsolatban feladásra kerülő diplomáciai táviratok terjedelme ugyancsak nagyobb lett, az igazán nem szorul bővebb magyarázatra. Ezek közt a különösen hosszúra szabott táviratok közt mindenesetre vezet az a tengerentúlra feladott hírlaptávirat, amely több mint 4000 szóból állott.

Mi sem természetesebb tehát, mint az, hogy ezek a háborús világeseményekkel kapcsolatos rendkívüli forgalmi megnyilvánulások, amelyek egyrészt a távközlési közlekedési utak megszakadásában, az életbeléptetett forgalmi korlátozásokban, másrészt a forgalomnak bizonyos távközlési ágakban való erős megduzzadásával jártak, a magyar postaigazgatásra és annak személyzetére erős munkapróbát jelentenek.

A háborús események következtében megszakadt táviró, távbeszélő és rádió összeköttetések pótlására új összeköttetések létesítéséről kellett gondoskodni, illetőleg intézkedni kellett, hogy a hiányzó összeköttetéseken lebonyolódó forgalmat más, még meglévő és üzemképes összeköttetésekre tereljük.

Ami a létesített új összeköttetéseket illeti, a magyar posta is szükségét látta a német—lengyel háború következtében megzavart s az észak-európai országokkal lebonyolítandó táviratforgalmának biztosítása céljából új rádióösszeköttetések megnyitása iránt intézkedni.

Igy nyílt meg az elmúlt év őszén Budapest—Kopenhága és Budapest—Helsinki közt a rádió-táviró forgalom. E két új összeköttetés közül különösen az első igen életképesnek bizonyul és az azon ezidőszerint már igen tekintélyes távirat forgalmat bonyolítunk le és pedig nemcsak Magyarország és Dánia végforgalmában, hanem az észak-déli irányú átmenő forgalomban is. A Budapest—Helsinki közt rádió-táviró összeköttetés szintén a legszebb reményekkel nyílt meg, működését azonban megzavarta a kitört finn-szovjet orosz háború, amely miatt ebben a viszonylatban a forgalmat ideiglenesen be kellett szüntetni.

Az Angliával és Franciaországgal való forgalomban a Németországon át vivő vezetékes táviróutak helyét ugyan legtöbb esetben a két országgal már üzemben lévő közvetlen rádió-táviró összeköttetéseink pótolni tudják, tekintettel azonban arra, hogy a feladók egy része mégis ragasz-

codik táviratának kizárólag vezetéken való továbbításához, e két nyugat-európai országba szülő táviratok egy része számára Jugoszlávián, Olaszországon, illetőleg Jugoszlávián—földközítengeri—kábelén Franciaországon, avagy Jugoszlávián—Görögországon és kábelén át vezető útvonalak igénybevételét kellett biztosítani.

Nemzetközi távbeszélő forgalmunk lebonyolításánál, amint azt különben már említettem is, a Budapest—Páris és Budapest—London, úgyszintén a rajtuk keresztül haladó Bukarest—Páris—London közt üzemben volt nagyforgalmú áramkörök megszakadása szintén igen nehéz helyzetet teremtett. E viszonylatok forgalma ugyan az életbeléptetett korlátozások folytán terjedelmében sokat veszített, ennek ellenére az még sem szűnt meg teljesen, úgy hogy a nehéz helyzetben csak a beszélgetéseknek Olaszországon illetőleg Jugoszlávián és Olaszországon át való átirányításával lehetett úgy ahogyan segíteni. Külön is hangsúlyoznom kell, hogy úgy ahogyan, mert az amúgy is nagy távolságú forgalomnak még ilyen nagy kerülővel s a belgrádi irányban még részben légvezetékes vonalszakaszok beiktatásával való lebonyolítása csak a beszélgetések érthetőségének erős meggyengülésével volt elérhető.

Magyarország és Lengyelország közli közvetlen táviró és távbeszélő összeköttetések megszakadása folytán a táviró és távbeszélő forgalom ezzel a nagy gazdasági területtel hosszú hónapokon át teljesen szünetelt. Legújabbán ugyan a Lengyelország nyugati pereméhez tartozó helyeknek a Németbirodalomba történt bekebelezésével e területtel a táviróforgalom megnyílt, a Szovjetország által elfoglalt területrésszel pedig már szintén válthatók táviratok, Lengyelország középső tömbjével ellenben még most sincs semmiféle távközlési forgalmi lehetőség. Hogy átmenő forgalmat a volt lengyel területen át ezidőszert még egyáltalában nem lehet lebonyolítani, az ilyen körülmények között csak több mint természetes.

Még mint szerencsét kell említenünk a szerencsétlenségben azt, hogy a Németbirodalom, annak ellenére, hogy a hadviselő országok közé tartozik, üzemben hagyta mindazokat a nemzetközi távbeszélő áramköreinket, amelyek vele háborús állapotban nem levő országokba vezetnek. Így forgalomképes állapotban vannak a Budapest—Zürich, Genf, Amsterdam, Bruxelles, Trieszt, Milánó, Róma áramkörök, amelyek ezidőszert a dolog természeténél fogva és a háborús viszonyok kényszerítő körülményei következtében nemcsak a két végország forgalmának lebonyolításánál, hanem a háború következtében megszakadt összeköttetések átmenő beszélgetéseinek lebonyolítása szempontjából is fokozott jelentőséggel bírnak. Különösen áll ez a megállapítás a Budapest—Róma, Milánó, Zürich, Genf és Amsterdam áramkörökre, amelyek a Magyarország—Franciaország és Nagybritannia közli távbeszélő forgalom lebonyolításánál is fokozott mértékben igénybevetetnek.

Ezzel végére értem a háborús világesemények által előidézett fontosabb távközlési forgalmi megnyilvánulások ismertetésének. Nem kétséges, hogy azt a nehéz helyzetet, amelybe Magyarország és a magyar

királyi posta távközlési üzemiei kerültek, még egyáltalában nem tekinthetjük lezártnak, mert hiszen a különböző harctereken az ágyuk még javában bömbölnek s az újabb világégés végét még senki sem látja. Igen könnyen meglehét, hogy a háború tomboló eseményei a magyar távirót, távbeszélőt és rádiót még az eddigieknél is nehezebb problémák elé fogják állítani.

Érdekes kérdések

Questions intéressantes.

Újabb pályatételeink:

5. Milyen hátrány, illetőleg előny származhatnék a m. kir. postára és a távbeszélőt igénybevevő közönségre abból, ha a bejegyzett cégeket a távbeszélő névsorba a C. 1. Szab. 16. §. 6. pontjától eltérően az üzletjelző (vállalatjelző) vezérszava alatt is felvenné.

6. Helyes-e a postahivatal eljárása, ha azt a rádiókereskedőt, aki rádió vevőkészülékek forgalombahozatalára jogosító, meghatározott helyre kiállított érvényes engedélye alapján az engedélyben meghatározott hely közigazgatási határán túl más helységben gyűjt megrendeléseket, illetőleg ad el rádió vevőkészülékeket, engedély nélküli forgalombahozatal címén rádió kihágásért feljeleníti?

A pályázaton a m. kir. posta személyzetének minden tagja résztvehet. A pályamunka legfeljebb három gépirásos oldalra terjedhet. A pályázati határidő 1940 április 10.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni, hanem azt külön borítékban, zárt és lepecsételt jelíges levélben a pályamunkával együtt kell a Magyar Posta szerkesztőségéhez juttatni. A jelíges levelet csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap vagy legalább is dicséretben részesül. A jutalomdíj összege pályatételenként 50 pengő.

A jutalomban vagy dicséretben nem részesült pályamunka szerzőjének nevét tartalmazó levelet a döntés után megsemmisítik és így a szerző neve ismeretlen marad. A pályamunka végén a kidolgozáskor igénybevett forrásmunkákat meg kell jelölni, hivatkozva a forrásmunka oldalának és bekezdésének számára, ahonnan a pályázó idézett vagy érveket merített a tétel megoldásához.

A pályázaton a Magyar Posta szerkesztőbizottságának tagjai, továbbá a postavezérigazgatóság ügyosztályvezetői, akik a bírálatra lesznek hivatva, nem vehetnek részt.

Pályázati eredmények.

Az 1940. évi 1. számban közölt 1. pályatétel a következő volt:

Kincstári postahivatal által kártérített feladó az elsőfokú kártérítési határozat ellen, annak kézbesítését követő 20 nap elteltével fellebbezést nyújt be.

A fellebbezést a felettes igazgatóság elkészttség okából — érdemi tárgyalás nélkül — elutasítja. Az elutasító határozat kézhezvétele után 10 nappal a feladó igazolási kérelemmel egybekötött újabb fellebbezést nyújt be. Helye lehet-e a szóbanlevő esetben igazolási eljárásnak, ha igen, az említett két fellebbezés közül melyiket kell érdemben tárgyalni?

Négy pályamunka érkezett be. Ezek közül a kérdést kimerítően és helyesen az „X” jelű pályamunka oldotta meg.

Szerzője dr. Holló Gyula m. kir. postasegédtitkár (Postavezérigazgatóság 4. ügyosztály) 50 P jutalomban részesült.

*

Az 1940. évi 1. számban közölt 2. pályatétel a következő volt:

Melyek azok az intézkedések, amelyek alkalmasak volnának a szolgálati megterhelések arányosítására? (A szolgálati ág szabadon választható.)

Két pályamunka érkezett be. Mindkét pályamunka helyes okfejtéssel tárgyalta a tételt.

A szerkesztő bizottság az 50 P jutalmat a „Palóc” jelű pályamunka szerzőjének, dr. Holló Gyula m. kir. postasegédtitkárnak (Postavezérigazgatóság 4. ügyosztály) ítélte meg. A „La vitesse” jelű pályamunka szerzőjét, dr. Kökény Sándor m. kir. postasegédtitkárt (Postavezérigazgatóság 11. ügyosztály) pedig dícséretben részesítette.

ELMÉLET - GYAKORLAT.

Théorie. — Pratique.

5. Külföldről érkező vámmentesen kezelt „Kiscsomag (Päckchen)” felírású, de nyomtatványként bérmentesített könyvtartalmú küldeményt a kézbesítéskor a vámközvetítési díjjal meg kell-e terhelni?

Nem.

A P. R. T. 1939. évi 4. számában közzétett 86.740/1939. sz. rendelet szerint a levélpostai küldemények után vámközvetítési díjat felszámítani akkor, ha a küldeményt csak statisztikai illeték terheli, nem szabad. Ellenben vámjelzőcédulával ellátott levélpostai küldemények után, továbbá kiscsomagok után a vámközvetítési díj minden esetben jár.

A küldemények üzletszabályzat szempontjából történő elbírálásánál általában mellékes az, hogy a feladó a küldeményt feljegyzésével minek minősíti. A küldemé-

nyeket függetlenül az azokra írt feljegyzésektől, akként kell az üzletszabályzat szempontjából elbírálni és kezelni, amint az a feladóra nézve előnyösebb.

A kérdés szerinti küldeményt a felvevő ország postája annak ellenére, hogy a feladó arra kiscsomag megjelölést írt, nyomtatványként bérmentesítve fogadta el és kezelte azért, mert a küldemény a nyomtatványküldeményekre előírt üzletszabályzati feltételeknek megfelelt és az ilymódon történő kezelés a feladó szempontjából anyagilag előnyösebb (olcsóbb) volt.

A kézbesítésnél a küldeményeket ugyanígy kell elbírálni. A nyomtatványokra előírt üzletszabályzati feltételeknek megfelelő és ilyennek bérmentesített küldeményt csak azért, mert arra a feladó kiscsomag feljegyzést írt, a kiscsomagokra előírt vámközvetítési és házhozkézbesítési díjjal megterhelni nem szabad. (148.060/1939—IV.—4. K. K. M. szám.)

6. Képeslevelezőlap, amelyre a feladó „régii tisztelettel üdvözölve imádkozik boldogságáért“ szöveget írt, nyomtatványként szállítható-e?

Igen.

Az A. 1. Szab. 32. §. 2/d. pont szerint „képeslevelezőlapokon öt szóból álló szerencsekívánatot, üdvözlés, köszönet, részvét-nyilatkozat, vagy más udvariassági kifejezés kézírással feljegyezhető.”

Az üzletszabályzat az öt szóból álló szerencsekívánatot stb. szövegét nem szabványo-

sítja, azt tehát a feladók a saját ízlésük és elgondolásuk szerint szabadon állíthatják össze. E küldemények elbírálásakor ezért csak azt kell vizsgálni, hogy az öt szó valóban szerencsekívánatot, üdvözlést, köszönetet, részvétnyilatkozatot vagy udvariassági kifejezést jelent-e?

A fentiek szerinti képeslevelezőlap szövegéből személyes levelezés jellegű közlemény nem olvasható ki és a szövegben lévő „imádkozik boldogságáért” kitétel az üdvözléssel kapcsolatban másnak, mint udvariassági kifejezésnek tekinteni nem lehet. (Beküldött kérdés.)

A POSTA FORGALMA.

Le trafic de la poste.

1940 január hó.

Rovatvezető: Dr. RUTTNER BÉLA, m. kir. postatitkár.

Publié par M. le Dr. BÉLA RUTTNER, Secrétaire de poste.

En vue de pouvoir observer et apprécier le mouvement du trafic, la tendance du développement ainsi que l'influence du tarif et de règlements sur l'utilisation des divers services, l'Administration recueille toutes les données relatives au trafic des services postal, télégraphique, téléphonique et de la T. S. F. Les détails de la statistique sont contenus dans le Rapport annuel de la Poste hongroise; les résultats principaux annuels et mensuels seront également communiqués dans les tableaux ci-après. Les tableaux renferment les résultats des 8 années dernières, à compter de l'année 1930 montrant des résultats maxima,

Csak nemrégén, a Magyar Posta f. évi 1. számában az 1939. évi novemberi forgalommal kapcsolatban emlékeztem meg arról, hogy a forgalom alakulását szemléltető görbe két különböző mozgás hatását tükrözi vissza. A forgalmi adatok ugyanis az idényszerű mozgáson kívül fejlődési mozgást is végeznek, aminek azután az a következménye, hogy a görbében mindkét mozgás bizonyos mértékig torzítva jelentkezik. Általánosságban azt mondhatjuk, hogy emelkedő irányzat esetén a csúcspontok mégjobban kiemelked-

et les données des 13 mois derniers. Les chiffres permettent donc de faire des comparaisons entre les résultats du mois indiqué en-haut et ceux du même mois de l'année précédente, d'une part entre les résultats constatés à partir du commencement de l'année courante jusqu'au mois indiqué et ceux de la même période de l'année précédente, d'autre part, et enfin, entre les résultats d'une année, entière, compté en arrière à partir du mois indiqué et ceux des années 1930 à 1937.

Les différences en nombre et en pourcentage entre les comparaisons respectives sont relevées au bas des tableaux.

nek, a mélypontok viszont ellaposodnak, míg hanyatló irányzat mellett éppen fordítva, a csúcspontok laposodnak el és a hullámvölgyek mélyülnek ki.

A f. évi januári forgalom az előbb elmondottakat látszik megerősíteni. Mindnyájan tudjuk, hogy a decemberi csúcspontot január hónapban a postaforgalmat annyira jellemző „M” betű hátsó szára, vagyis az erőteljes forgalomesés követi. Ez az esés az 1939. évben 14.2, 1938-ban 12.8, 1937-ben 14.8, 1936-ban 13.0 és az utolsó 10 év átlagában 13.9%-os volt.

Hazánk gazdasági élete már hosszabb idő óta a gazdasági fellendülés jeleit mutatja, aminek következtében a postaforgalom is állandóan emelkedik. A postaforgalomnak ez az emelkedése a forgalom megszokott alakulását a már említett módon befolyásolja, vagyis a csúcspontok mégjobban kiemelkednek, a hullámvölgyek pedig ellaposodnak.

A f. évi január forgalom a múlt évvel szemben 15.7%-os emelkedést mutat, a decemberi forgalommal szemben azonban csak 10.4%-kal, vagyis jóval kisebb mértékben csökkent, mint amilyen esést az utolsó évek forgalomalakulása, vagy a 10 éves átlag alapján várhattunk volna. Ez az eredmény annál kedvezőbb, mert január hónapban a kedvezőtlen időjárási viszonyok következtében a postának igen sok nehézséggel kellett megküzdenie. A gyakori hófúvások hosszabb-rövidebb időre a vasúti és a postai közúti közlekedést teljesen lehetetlenné tették s így a közönség — az elkerülhetetlen eseteket kivéve — sokszor tartózkodott a küldemények feladásától, mert hisz azokat a posta a címzethez eljuttatni úgy sem tudta. A közönség ezekben az időkben a halaszthatatlan levelezést távirón, vagy távbeszélő útján igyekezett lebonyolítani.

A postai üzletágban a feladott és a kézbesített értéklevelek kivételével minden küldemény forgalma emelkedett. Az értéklevélforgalom csökkenése valószínűleg összefüggésben áll a hófúvások következtében szünetelő postajáratokkal, mert az abban az időben kért ellátmányok és beszállítások elmaradtak. A többi küldemény közül az ajánlott küldemények, a postautalványok összege, a csekkbefizetések és a csekk-kifizetések igen erőteljes emelkedést mutatnak. Az ajánlott levélpostai küldemények darabszámát január hónapban a kereskedelmi és iparvállalatok, a pénz és hitelintézetek, valamint a biztosító társaságok feladásai duzzasztják meg. A pénzforgalom erőteljes emelkedését a gazdasági fellendülésen kívül a konjunktúrával rendszerint együttjáró áremelkedések is előmozdították. A csekk-kifizetések 66.7%-os emelkedését főleg a családpénztári csekkfizetési utalványok idézték elő. A postatakarékforgalom még mindig szabálytalan tüneteket mutat, mert a betétek száma a múlt évhez viszonyítva 23.1, a betétek összege pedig 23.4%-kal csökkent, míg a betétviasszafizetések száma 8.1%-kal, összege pedig 30.8%-kal emelke-

det. Ez a jelenség egészen szokatlan, mert rendes körülmények között a betétforgalom éppen január hónapban mutat erőteljes emelkedést.

Ebben a hónapban már a nemzetközi postaforgalom összehasonlító adatai is rendelkezésünkre állanak. Az adatok azt mutatják, hogy az értéklevelek forgalma a múlt évvel szemben 63%-kal esett, az ajánlott küldemények száma viszont 46.7%-kal, a csomagforgalom pedig 80.9%-kal emelkedett. A nemzetközi csomagforgalom jelentős hányadát most is az élelmiszert tartalmazó ajándékcsoomagok adják.

A feladott táviratok száma 26.6, a kézbesítetteké pedig 18.8%-kal haladta meg a múlt évi januári forgalmat. Említésre méltó, hogy ebben az évben a decemberrel szemben jelentkező forgalomcsökkenés jóval kisebb volt, mint az előző években, aminek részben a rövid farsang, részben a postai összeköttetések szünetelése lehet a magyarázata. Erőteljesen, 20.0%-kal emelkedett a magyar posta nemzetközi táviróforgalma is.

A távbeszélő üzletágban ebben a hónapban is a távolsági beszélgetések mutatják a legkedvezőbb eredményeket. A forgalom nemcsak a múlt év januárjához képest, hanem még decemberhez viszonyítva is emelkedett. Az emelkedés kizárólag a belföldi forgalomban következett be, mert a nemzetközi forgalom a külföldi államok nagyrésztében fennálló különböző korlátozások következtében a múlt év januárjához képest 29.2%-kal esett. A távbeszélő állomások szaporulata 8.9%-ot képvisel. Balassagyarmat központ január hónapban számlálási rendszerre tért át és ezért távbeszélőállomásai már a 200-nál több előfizetővel bíró hálózatsorozatban szerepelnek. Ez a magyarázata annak, hogy a múlt évi december hónappal szemben ez a hálózatsorozat a többenél lényegesen nagyobb állomásszaporulatot mutat fel.

A magyarországi reádióelőfizetők tábora január hónapban első esetben érte el és haladta meg a régen várt félmillió létszámot. A nyilvántartott rádióengedélyesek száma tényleg 511.410 volt, tehát 58.759 előfizetővel több, mint a múlt év januárjában és 12.042 engedéllyessel több, mint 1939. decemberében. A decemberhez mért szaporulat mértékére jellemző, hogy az előfizetők száma az 1935. évben 5449, 1936-ban 4550, 1937-ben 5844, 1938-ban 5782, 1939-ben pedig — a Felvidék visszacsatolt területeinek előfizetői nélkül — 7558 főnyi szaporulatot ért el. Az egyes igazgatóságai

kerületek szerint a legnagyobb emelkedést a szegedi igazgatósági kerület érte el (3.4%), míg a legkisebb szaporulat Kárpátalján és a budapesti igazgatósági kerületben (2.1—2.1%) jelentkezett.

A kárpátaljai forgalom decemberhez viszonyítva 10%-kal csökkent. A múlt évvel szemben még nem állanak összehasonlítható adatok rendelkezésre.

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységekben is kifejezi, mint hogy az összeforgalom általános és áttekinthető kifejezésére a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám erre nem alkalmas. Ebben a darabszámban ugyanis az egyes üzletágak különböző természetű küldeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek vegyesen szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összeadhatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez oly módon történt, hogy minden egyes szolgáltatást, a munka minőségének, mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembevételével, értékeltünk. Az értékelés mérőeszköze a munkaegység. A közös nevezőre, a munkaegységre hozott szolgáltatások egyszerű összeadásának végösszege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységekben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak az általános posta, táviró, távbeszélő és rádió forgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időben végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. A közölt táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak. Megjegyezzük azonban, hogy ezek az adatok a személyzet által tényleg feldolgozott munkaegységek számával nem azonosak.

A munkaegységekben kifejezett forgalom az 1939. év januárjához képest igen nagymértékben, 15.7%-kal emelkedett. A januári forgalmat kifejező 46.1 millió munkaegység a magyar postánál január hónapban eddig elért legnagyobb forgalmat képviseli. Az utolsó 11 év januári forgalmáról összehasonlításként szolgáljanak a következő adatok:

Év	hó	Forgalom millió munkaegység.
1930	január	36.2
1931	"	33.9
1932	"	29.4
1933	"	27.3
1934	"	27.7
1935	"	28.8
1936	"	29.9
1937	"	31.5
1938	"	34.1
1939	"	39.9
1940	"	46.1

Figyelemreméltó, hogy a forgalom a múlt év januárjában feldolgozott munkaegységek számát 6.2 millió munkaegységgel haladta meg, pedig a f. évi januári forgalomban csak a kárpátaljai terület forgalma képez olyan többletet, amely a múlt évi forgalomban még nem jelentkezett. Ez a forgalom azonban aránylag csekély, mindössze 0.6 millió munkaegységet képvisel és így a f. évi forgalom tulajdonképpen 5.6 millió munkaegységgel haladja meg a múlt évi forgalmat.

A múlt év januárjához képest a legnagyobb forgalomemelkedést a postai üzletág képviseli 18.9%-os emelkedéssel, ezt követi a rádió üzletág 13.0, majd távbeszélő üzletág 11.9 és a táviró üzletág 11.0%-os emelkedéssel.

1. POSTAFORGALOM.¹⁾ — 1. Trafic postal.¹⁾

Egyeség: 1000 drb., összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	Feladás — Expédition										
		Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb. Lettresde valeur nombre	Kézi, bétét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék befét Caisse d'épargne Versements		Csekkbefizetés Chèques Versements		
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mondés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	
1930.	—	422.671	15.862	661	11.362	10.653	725.039	717	47.902	18.092	2.271.761	
1931.	—	370.509	11.817	575	10.145	10.156	670.278	494	40.336	16.322	1.934.881	
1932.	—	351.739	9.288	484	8.744	9.251	565.574	416	32.782	15.094	1.659.372	
1933.	—	346.512	7.974	465	8.584	8.870	553.521	576	41.654	16.200	1.517.302	
1934.	—	413.180	7.487	424	8.791	9.304	594.449	781	55.874	17.984	1.611.906	
1935.	—	410.595	7.771	415	8.793	9.731	644.332	912	65.344	18.928	1.706.911	
1936.	—	435.933	7.568	438	9.343	9.984	676.889	1.038	75.126	20.545	1.889.945	
1937.	—	462.928	7.567	456	9.815	10.291	712.965	1.193	87.832	22.311	2.068.491	
1938.	—	501.515	8.438	457	10.668	10.900	763.665	1.145	87.619	23.318	2.280.279	
1939.	I.	46.128	851	42	915	1.009	61.887	104	9.543	2.114	192.669	
1939.	II.	42.273	811	38	894	1.003	67.701	103	8.887	1.935	197.092	
1939.	III.	54.341	927	42	1.003	1.149	70.590	95	7.367	1.973	199.837	
1939.	IV.	49.977	780	46	987	1.117	71.268	76	6.513	1.922	215.328	
1939.	V.	49.923	900	42	1.024	1.162	75.535	93	8.783	2.146	239.995	
1939.	VI.	44.763	797	42	989	1.172	74.679	93	8.987	2.118	212.625	
1939.	VII.	46.405	832	45	1.025	1.160	76.741	102	9.558	2.074	233.040	
1939.	VIII.	49.876	888	49	1.040	1.179	80.970	98	9.925	2.167	274.902	
1939.	IX.	51.052	1.016	47	1.121	1.196	85.370	54	4.433	2.178	275.321	
1939.	X.	50.859	1.090	48	1.239	1.290	86.648	65	6.358	2.522	280.735	
1939.	XI.	49.354	982	48	1.232	1.190	81.304	68	6.244	2.452	295.819	
1939.	XII.	61.464	994	44	1.544	1.170	90.775	62	5.890	2.523	283.011	
1940.	I.	49.720	1.116	40	1.072	1.081	78.696	80	7.312	2.367	270.391	
1939. II.-1940. I. összesen: II. 1939.-I. 1940. total:		600.007	11.133	531	13.170	13.869	940.277	989	90.257	26.377	2.978.096	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összehasonlítások Comparaisons	1940. I. havában 1939. I. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+3.592	+ 265	- 2	+ 157	+ 72	+ 16.809	- 24	- 2.231	+ 253	+ 77.722
	En janv. 1940 par rapport au mois de janv. 1939, en plus (+), en moins (-)	%-ban en %	+ 7.8	+ 31.1	- 4.8	+ 17.2	+ 7.1	+ 27.2	- 23.1	- 23.4	+ 12.0	+ 40.3
	időszakban időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	En par rapport aux mois de en plus (+), en moins (-)	%-ban en %	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) Az 1939. és 1940. évi adatok ideiglenesek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1939 et 1940 sont provisoires.

A posta forgalma.

1. POSTAFORGALOM (folytatás). — 1. Trafic postal (suite).

E g y s é g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	K é z b e s i t é s — R e m i s e									
		Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb.	Kézi, bétét és sommás csomag drb.	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne Payements		Csekk-kifizetés Chèques Payements	
		közön- séges ordinaires	ajánlott recom- mandés	Lettres de valeur nombre	Colis nombre	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1930.	—	425.761	16.794	726	12.390	10.577	719.870	376	20.852	3.373	1.036.937
1931.	—	373.517	12.442	637	10.687	10.015	663.752	295	25.646	3.275	967.490
1932.	—	353.134	9.739	536	8.968	9.241	570.104	236	18.316	3.259	785.987
1933.	—	345.768	8.172	506	8.776	8.938	555.883	280	21.472	3.373	698.973
1934.	—	416.564	7.653	481	8.890	9.356	595.623	367	28.707	3.223	658.944
1935.	—	412.321	7.790	471	8.814	9.775	645.247	462	37.928	3.399	662.144
1936.	—	440.026	7.653	455	9.373	10.026	678.059	543	44.507	3.525	684.812
1937.	—	466.077	7.641	485	9.924	10.367	716.475	591	48.925	3.839	749.352
1938.	—	505.424	8.421	498	10.758	11.015	768.161	644	65.238	4.052	885.470
1939.	I.	46.288	859	47	906	968	59.067	37	3.091	400	64.788
1939.	II.	42.416	826	44	892	1.018	68.968	40	3.479	425	72.857
1939.	III.	54.483	950	48	1.002	1.125	70.653	51	4.929	442	91.884
1939.	IV.	50.153	793	58	1.014	1.110	71.259	47	4.128	452	84.821
1939.	V.	50.108	914	49	1.021	1.172	75.844	47	3.877	445	83.009
1939.	VI.	44.924	792	48	981	1.094	74.496	48	4.314	453	92.226
1939.	VII.	47.981	874	49	1.051	1.202	78.690	47	4.524	481	90.568
1939.	VIII.	50.059	* 889	54	1.048	1.167	80.797	57	7.019	447	93.973
1939.	IX.	51.215	* 1.015	52	1.149	1.213	99.843	59	9.662	515	116.536
1939.	X.	50.966	* 1.105	52	1.235	1.274	86.405	40	4.194	517	102.413
1939.	XI.	49.548	* 996	51	1.216	1.152	69.317	42	3.954	452	82.282
1939.	XII.	61.687	1.025	49	1.521	1.253	105.892	46	5.566	694	124.931
1940.	I.	49.893	1.106	45	1.040	1.050	64.799	40	4.042	667	84.232
1939. II.-1940. I. összesen: il. 1939.-I. 1940. I. total:		603.433	11.285	599	13.170	13.830	946.963	564	59.688	5.990	1.119.732
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összehasonlítások Comparaisons	1940. I. havában 1939. I. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+	—	—	—	—	—	—	—	—
	En jan. 1940 par rapport au mois de janv 1939, en plus (+), en moins (-)	%-ban en %	+ 7.8	+ 28.8	- 4.3	+ 14.8	+ 8.5	+ 9.7	+ 8.1	+ 30.8	+ 66.7
	időszakban időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	En par rapport aux mois de en plus (+), en moins (-)	%-ban en %	—	—	—	—	—	—	—	—	—

* Helyesbített adatok.

2. TAVIRÓFORGALOM¹⁾ — 2. Trafic télégraphique
3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM¹⁾ — 3. Trafic téléphonique

Év Année	Hó Mois	Távíró Télégraphe		Távbeszélő — Téléphone																	
		Távíratok ezer drb.		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques					Követ- len ösz- szeköt- telések száma	Számított helyi beszél- getések száma ezekben Conversations locales comptées nombre en milliers											
		Télégrammes, nombre en milliers		hálózatok szerinti dans le réseau			összesen total	bpesti egysé- ges hálózat- ban dans le réseau uniforme de Budapest		vidéken en province	összesen total										
		feladás dépôt	kézbe- sítés remise	bpesti egysé- ges uniforme de Budapest	falurend- szerű és 200 elő- fizetőnél nagyobb système rural et plus de 200 abonnés	200 elő- fizetőnél kisebb jusqu'à 200 abonnés			Raccor- dements directs nombre												
1930	—	3.404	3.715	46.601	35.618	82.219	2.212	103.890	—	103.890											
1931	—	2.599	3.253	47.095	33.840	80.935	2.376	106.946	14.189	121.135											
1932	—	2.066	2.735	46.884	32.415	79.299	2.196	107.564	13.867	121.431											
1933	—	1.894	2.576	47.962	31.109	79.071	2.207	107.146	12.801	119.947											
1934	—	1.873	2.557	53.338	34.354	87.692	2.303	111.898	11.911	123.809											
1935	—	1.903	2.573	58.339	15.088	18.723	92.150	2.257	121.980	12.944	134.924										
1936	—	1.947	2.607	63.537	16.699	22.218	102.454	2.155	127.933	14.261	142.194										
1937	—	2.133	2.820	70.325	18.165	23.290	111.780	2.117	134.885	16.358	151.243										
1938	—	2.439	3.150	75.128	21.331	27.316	123.775	2.201	141.263	18.117	159.380										
1939.	I.	207	277	75.460	21.607	27.078	124.145	2.228	12.825	1.738	14.563										
1939.	II.	185	246	75.661	21.695	27.135	124.491	2.229	12.219	1.681	13.900										
1939.	III.	236	309	75.941	21.812	27.523	125.276	2.240	11.215	1.574	12.789										
1939.	IV.	222	293	76.134	21.689	28.531	126.354	2.267	12.353	1.821	14.174										
1939.	V.	264	331	76.279	22.305	28.802	127.386	2.316	12.705	1.693	14.398										
1939.	VI.	254	321	77.141	22.675	28.169	127.985	2.310	12.652	1.763	14.415										
1939.	VII.	282	349	77.380	22.902	28.355	128.637	2.318	12.119	1.745	13.864										
1939.	VIII.	341	413	77.514	23.694	28.054	129.262	2.320	11.110	1.729	12.839										
1939.	IX.	291	364	78.180	23.936	28.317	130.433	2.330	12.963	1.919	14.882										
1939.	X.	282	349	78.728	24.363	28.281	131.372	2.303	12.919	1.871	14.790										
1939.	XI.	268	333	79.332	24.502	28.463	132.297	2.344	13.337	2.000	15.337										
1939.	XII.	268	335	80.273	24.918	28.763	133.954	2.310	13.399	1.949	15.348										
1940.	I.	262	329	81.063	25.337	28.842	135.242	2.288	13.111	2.014	15.125										
1939. II.-1940. I. összesen: II, 1939.-I. 1940. total:		3.155	3.972	—	—	—	—	—	—	21.759	171.861										
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
Összehasonlítások Comparaisons	1940. I. havában 1939. I. havához képest több (+) kevesebb (-) En janv. 1940. par rapport au mois de janv. 1939, en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	+	55	+	52	+5.603	+3.730	+1.764	+	11.097	+	60	+	286	+	276	+	562		
		%-ban en %	+	26,6	+	18,8	+	7,4	+ 17,3	+	6,5	+	8,9	+	2,7	+	2,2	+	15,9	+	3,9
	időszakban időszakához képest több (+) kevesebb (-) En par rapport aux mois de en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		%-ban en %	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) Az 1939. és 1940. évi adatok ideiglenesek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1939 et 1940 sont provisoires.

6. KARPÁTALJA FORGALMA. — 6. Le trafic de la Subcarpathie.

a) Postaforgalom. — a) Trafic postal.

E g y s é g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	F e l a d á s — E x p é d i t i o n									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értékvél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi betét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne versements		Csekkbefizetés Chèques versements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recomandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1939.	IV.	695	12	1	14	13	869	— 1)	5	4	1.476
1939.	V.	376	12	1	6	16	992	— 2)	4	12	2.281
1939.	VI.	435	11	1	7	16	912	— 3)	15	15	2.533
1939.	VII.	492	13	1	7	18	1022	— 4)	28	18	2.723
1939.	VIII.	560	14	1	9	19	1.049	— 5)	28	23	3.364
1939.	IX.	492	13	1	9	17	1.028	— 6)	26	23	3.514
1939.	X.	547	17	1	14	21	1.384	1	69	29	5.060
1939.	XI.	549	19	1	16	22	1.446	1	79	34	4.916
1939.	XII.	592	20	1	16	23	1.407	1	68	36	4.791
1940.	I.	561	20	1	12	18	1.070	1	74	35	4.005

1) 69; 2) 79; 3) 128; 4) 270; 5) 317; 6) 313 drb.

a) Postaforgalom. (folytatás). — a) Trafic postal (suite).

Év Année	Hó Mois	K é z b e s í t é s — R e m i s e									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értékvél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, betét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne Payements		Csekk-kifizetés Chèques payements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recomandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1939.	IV.	—	16	2	16	7	807	— 1)	7	1	545
1939.	V.	—	13	1	24	12	1.447	— 2)	8	2	1.120
1939.	VI.	—	13	1	22	14	1.661	— 3)	10	8	1.952
1939.	VII.	—	15	1	26	14	1.841	— 4)	17	8	1.920
1939.	VIII.	—	15	1	28	16	1.833	— 5)	21	9	2.907
1939.	IX.	—	16	1	26	17	2.373	— 6)	38	11	3.316
1939.	X.	—	19	— 3)	30	17	2.080	— 7)	24	12	2.910
1939.	XI.	—	19	1	36	22	2.306	1	107	12	2.922
1939.	XII.	—	20	1	38	24	2.875	1	157	14	3.285
1940.	I.	—	21	1	28	15	1.648	1	83	15	2.692

1) 81; 2) 46; 3) 87; 4) 116; 5) 136; 6) 114; 7) 429; 8) 477 drb.

b) Táviróforgalom. — b) Trafic télégraphique.
c) Távbeszélforgalom. — c) Trafic téléphonique.

Év Année	Hó Mois	Táviró — Télégraphe		T á v b e s z é l ő — T é l é p h o n e			
		Táviratok ezer darab Télégrammes nombre en milliers		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques			Számlált helyi beszélgetések száma ezrekben Conversations locales compléées nombre en milliers
		feladás dépôt	kézbesítés remise	hálózatok szerint — dans le réseau		összesen total	
				falurendszerü és 200 előfiz nagyobb syst. rural et plus de 200 abonnés	200 előfizetónél kisebb jusqu'à 200 abonnés		
1939.	IV.	2	5	—	598	598	—
1939.	V.	5	7	—	612	612	—
1939.	VI.	6	7	—	624	624	—
1939.	VII.	7	9	—	628	628	—
1939.	VIII.	8	9	—	670	670	—
1939.	IX.	6	8	—	685	685	—
1939.	X.	7	9	—	706	706	—
1939.	XI.	7	9	—	721	721	—
1939.	XII.	7	9	—	744	744	—
1940.	I.	7	9	—	746	746	—

A posta forgalma.

c) Távbeszélőforgalom (folytatás). — c) Trafic téléphonique (suite).
d) Rádióelőfizetők. — d) Radiodiffusion.

Év Année	Hó Mois	Távbeszélő — Téléphone			Rádió — Radiodiffusion
		Központok száma Nombre des centrales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers		Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés
			kezdeményezett départ	érkezett arrivée	
1939.	IV.	63	5	5	—
1939.	V.	72	14	12	—
1939.	VI.	72	13	12	3.079
1939.	VII.	72	14	13	3.230
1939.	VIII.	72	15	14	3.321
1939.	IX.	72	16	15	3.520
1939.	X.	72	18	16	3.708
1939.	XI.	72	18	16	3.904
1939.	XII.	72	18	15	4.072
1940.	I.	72	17	16	4.158

e) A forgalom munkaegységekben. — e) Le trafic en unités de travail.
Egység: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services				
		Posta Poste	Távíró Télégraphe	Távbeszélő Téléphone	Rádió Radio	Összesen Total
		drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre
1939.	IV.	192	27	59	—	278
1939.	V.	217	44	110	—	371
1939.	VI.	240	47	108	8	403
1939.	VII.	276	59	118	9	462
1939.	VIII.	305	70	127	9	511
1939.	IX.	301	54	129	10	494
1939.	X.	351	62	143	10	566
1939.	XI.	388	64	144	11	607
1939.	XII.	415	61	144	9	629
1940.	I.	347	63	146	9	565

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA

Németország

Mire kell ügyelni a küldemények lebélyegzésekor? (A Deutsche Postzeitung 1939. évi 23. számából.)

Gyakran fordul elő, hogy a postai küldemények keletbélyegzője olvashatatlan. A közönség ilyenkor hamar készen van ítéletével: a posta hanyagul dolgozott. Ha pedig véletlenül épen egy bélyeggyűjtő levelezését bélyegzik le olvashatatlanul vagy piszkosan, rögtön következik a súlyos panaszlevél. Aki hivatalos minőségben már szemben állt igazgatót panaszossal s aki ilyenkor kénytelen volt maga is bevallani, hogy a bélyegzőlenyomat olvashatatlan, bizonyára megérti a posta kellemetlen helyzetét ily esetben. A panaszt azután követi a tettes nyomozása, iratváltás, a panaszos értesítése és hasonló felesleges igazgatási munka. Nem lett volna szükség erre, ha a bélyegzést végző alkalmazott feladatát lelkiismeretesen teljesítette volna. Tekintettel a gyűjtők igényességére, az alábbiakban ismertetjük a bélyegzésnél figyelembe veendő elveket.

A keletbélyegzőlenyomat igazolja a küldemény szabályszerű feladását és értékleníti az értékcikket. E feladat pontos teljesítésére egy csomó célszerű és pontosan kezelendő segédeszköz áll rendelkezésre. A legtöbbet a levélfelvételnél bélyegeznek, e szolgálat berendezése tehát általában a többi ugyancsak bélyegzéssel foglalkozó szolgálati ágra irányadók.

Itt van mindenekelőtt a bélyegzőasztal. A német posta egységes bélyegzőasztalokat használ. A lebélyegzett és a lebélyegzetlen küldemények egymástól elkülönítve foglalnak helyet az asztalon. Egy ferde ládából a bélyegzetlen küldemények enyhe lejtőn csúsznak a tulajdonképpeni bélyegzőlapra. Ez a tiszta és lehetőleg zajtalan bélyegzés céljából a következőképpen van berendezve: Négy acéllap-rúgón egy 1 mm vastag acéllemez nyugszik s e fölött két egyenként 10 mm vastagságú posztólap. Ezekre egy 60 mm vastagságú kőlap van helyezve és végül a

bélyegzést végző által látható 15 mm vastag gumilap következik. Az asztallapon azonfelül egy szívacstartó és ugyancsak 10 mm vastag gumilapon nyugvó bélyegzőpárna van. Az asztalfiók négy különböző nagyságú rekeszre oszlik. Ezekben foglalnak helyet a különféle bélyegzők. Legcélsezerűbb, ha a bélyegzőasztalt az állítóasztal mellett helyezik el. Igen fontos körülmény, hogy a bélyegzőasztalnak mind napal, mind este jó legyen a megvilágítása.

A bélyegzést végző alkalmazottak részére háromféle utasítást kell a bélyegzőasztal közelében kifüggeszteni: 1. Utasítás a bélyegzőkészlet kezelésére. 2. Az alkalmi bélyegkek lebélyegzésére vonatkozó utasítás. 3. A bélyeggyűjtők által lebélyegzés végett bemutatott bélyegkek lebélyegzésére vonatkozó rendelkezés.

A bélyegzőszolgálat legfontosabb eszköze természetesen a bélyegző. A bélyegzőlenyomatok alakja és nagysága szabályozva van. A postahivatalok keletbélyegzőt használnak. A keletbélyegző a keleten kívül a helység nevét jelzi. A mozgóposta bélyegzője a kiindulási és a végállomás nevét tünteti fel a mozgóposta számának és a keletre vonatkozó adatoknak feltüntetésével. A bélyegzők ezenkívül lehetnek a) kézibélyegzők, úgymint tulajdonképpeni kézibélyegzők, kalapácsbélyegzők és gördülő bélyegzők, b) gépbélyegzők (félíg vagy teljesen gépi működéssel). A régi fajta kézibélyegzők azokon a felvételi munkahelyeken alkalmazhatók, ahol elsősorban egyes bélyegzések fordulnak elő; a kalapácsbélyegzők a nagymennyiségű küldemények lebélyegzéséhez nélkülözhetetlenek, hacsak nem használnak bélyegzőgépeket. Gördülőbélyegzőt használnak a hivatalok akkor, ha nagy mennyiségben adnak fel oly küldeményeket, amelyeket alakjuk vagy tartalmuk miatt a közönséges keletbélyegzővel nehezen lehetne lebélyegezni. A szabványos keletbélyegzők átmérője 28,5 és 35 mm. Postautalványokat és szállítóleveleket csak a közönséges nagyságú 28,5 mm bélyegzőkkel szabad lebélyegezni. Ezeket a nagyobb alakú hirdetési vagy különleges bélyegzőkkel ellátni

nem szabad. A bélyegzőket a feladás időpontjára vonatkozó igazoló szerepük miatt szabadon hevertetni tilos. A bélyegzést végző alkalmazott csak a használat idejére kapja őket kézhez, egyébként valamilyen szekrényben vagy ládában felakasztva (nem fektetve) kell őket tartani.

A jó bélyegzőlenyomatok elérésének első feltétele a bélyegzők helyes karbantartása. Minden bélyegzőnek tehát állandóan kifogástalan és tiszta állapotban kell lennie. Szükség szerint naponként, kétnaponként vagy hetenként kétszer tisztítani kell őket. A forgatható bélyegzőknél a csavart ki kell húzni, a kereket forgatni kell és puha, petrolumba vagy benzinbe mártott kefével le kell dörzsölni. A bélyegzőt időnként néhány órahosszat annyi ideig kell kőolajban áztatni, míg az olaj a kerekeket belepi, hogy bélyegzőfesték ne száradjon bele a kerekek közé. Tisztítás után a bélyegzőket lóbalás és óvatos kiveregetés után ronggyal gondosan szárazra kell törölni. A kerékmélyedésekben, a vésések között nem szabad olajmaradványoknak lenniük. Használat közben is a bélyegzést végzőnek állandóan ügyelnie kell arra, hogy bolyhok ne üledjenek le a bélyegzőn. A gyakorlott bélyegzőalkalmazott sem tud bélyegezni, ha a bélyegző felirata kopott. Az ily bélyegzőket utána kell vésetni, hacsak nem olcsóbb egy új bélyegző beszerzése.

Igen fontos tényező a helyes festékezés. Nagyon sok függ a bélyegzőpárna gondos kezelésétől. Nem szabad sem túl száraznak, sem túl nedvesnek lennie. Különben a bélyegzőlenyomatok vagy túlzsirosak és elkenődnek, vagy oly halványak és olvashatatlanok, hogy a feladási adatokat egyáltalában nem lehet kivenni. A bélyegzést végző alkalmazott tehát állandóan szenteljen gondot a bélyegzőpárna helyes kezelésének. A párna bekenése előtt emelje fel a párna felsőrészét és hajtsa vissza. A festéket gyengén kell a legfelső posztórétegre helyezni — ide, nem pedig a párna felületére. Ezután a festéket kefével egyenletesen szét kell kenni. A leghelyesebb egy negyedórával a használatbavétel előtt, vagy még inkább az esti bélyegzés bevégezése után bekenni a párnát. A festékek így elég ideje van az átszívódásra. A párna felsőburkát állandóan rendben kell tartani. Összecsomósodott festékrészeket és papírfoszlányokat, amelyek összegyűlnek rajta, egy kés hátlapjával kell eltávolítani.

A nagyon elhasznált bélyegzőpárnák gyakran okai a rossz lebélyegzéseknek. Az elkopott huzatot lehetőleg minél előbb ki kell cserélni. Használaton kívül a párnát fedővel le kell takarni, hogy a portól megvédjük.

Csak a kifogástalan állapotban lévő és jól kezelt bélyegzőfestékekkel lehet jó bélyegzőlenyomatot elérni. A jó bélyegzőfesték hosszú ideig eltartható és bélyegzés után hamar szárad. Ezeknek a feltételeknek a hivatalosan használt fekete festék teljesen megfelel, mert a német posta csak kipróbált, megbízható cégektől rendel festéket. A festéket a bélyegzőpárnára való helyezés előtt jól fel kell rázni, hogy a festékanyag és az olaj összekeveredjen. A kissé vastag festéket gyengén fel kell melegíteni, de nem szabad idegen anyagot hozzákeverni. A festéktartályokat állandóan zárva kell tartani és óvni kell a hidegtől.

Ugyancsak gondot kell fordítani az alátétre is, ott ahol nincs bélyegzőasztal. Tülszemély vagy elhasznált alátétlen nem lehet jó bélyegzőlenyomatokat kapni. Alátétnek a gumilap sokkal jobban megfelel a lemezlapnál.

A bélyegzést is tanulni kell. A segédeszközök gondozásán kívül bizonyos kézügyesség és a kezelési szabályok ismerete is szükséges a jó bélyegzéshez. A bélyegzés nem oly könnyű feladat, mint ahogy a legtöbb szemlélő hiszi. A ráverés egyedül nem elég. A kalapácsbélyegzőt a csukló könnyű lendületével rá kell helyezni még inkább dobni kell a küldemény felé. A kezdő alkalmazott a kalapácsbélyegzőt nem a végén, hanem a közepe táján fogja meg. Nem szabad a bélyegzőt görcsösen tartani, hanem könnyedén kell fogni. A kezdőknél pedig a leggyakrabban előforduló hiba az, hogy a bélyegzőt nem merőlegesen, hanem ferdén ütik a küldeményre. Ezzel a bélyegzés természetesen csak részben lesz olvasható.

Feltétlenül kerülni kell a téves keletyomatokat. A bélyegzőaltiszt munkája ügyességétől és gyorsaságától függ. A kezdő alkalmazott tévesen értelmezett hiúságból abba a hibába esik, hogy eleendő gyakorlat nélkül gyorsan szeretne bélyegezni. A gyakorlatlan munkaerők ezért tehát csak akkor igyekezzenek erősebb munkairamot elérni, ha már megfelelő gyakorlatuk van. A kézbélyegzésről a következőket kell tudni. A bélyegzés

két ütésből áll, az egyikkel a bélyegzőpárnára, a másikkal magára a bélyegre vagy a küldemény megfelelő helyére ütik a bélyegzőt. A bélyegzés gyorsasága elsősorban attól a mozdulattól függ, amelyet bélyegzés közben végeznek. A bélyegzésben gyakorlott altiszt a bélyegzőt laposan emelkedő ívben viszi a párnától a küldeményig. A középszerű munkát végző altiszt hirtelen emelkedő és egyenlőtlen ívben vezeti a bélyegzőt és ezzel lényegesen hosszabb utat tesz meg, mint amekkorára szükség van. Ezzel több időt és munkaerőt pazarol, munkája bizonytalan, zajosabb és az általa alkalmazott bélyegzőlenyomatok rosszabbak lesznek. Különös gondot kell fordítani az órajelés változtatására, de legjobban kell ügyelni arra, hogy hamis keletadatok ne szerepeljenek a bélyegzésnél. Ezek ugyanis attól eltekintve, hogy a feladásra vonatkozólag hamis tanúságot tesznek, a közhírség körében is gúnyos vagy felháborodott megjegyzésekre adnak okot és ezzel igen ártanak a posta tekintélyének.

Ha a bérmentesítésre szolgáló bélyegek a levél hátsóoldalán vannak, ezeket is érvényteleníteni kell, és azonfelül az előoldalra egy külön bélyegzőlenyomatot kell ütni. Több bélyeget is lehet egy lenyomattal érvényteleníteni, ha a lenyomat az érvénytelenítéshez elegendő. Ha a küldemények alakja miatt nehéz tiszta bélyegzőlenyomatot kapni, leghelyesebb a küldeményt gördülőbélyegzővel lebélyegezni. Ha ily bélyegző nincs kéznél, a bélyegeket keresztvonással érvényteleníteni kell és a küldeményre egy jól olvasható keletbélyegzővel ellátott cédulát kell ragasztani.

Gyászszettel kapcsolatos küldeményekre nem szabad alkalmi vagy hirdetőbélyegzőket nyomni.

Ha bármily okból a bélyegek bérmentesítésére szánt bélyegzőlenyomat nem olvasható, egy másik jól olvasható bélyegzőlenyomatot kell a küldeményen alkalmazni.

A postai tömegforgalomban elkerülhetetlen, hogy a feladáskor el ne csúszzanak oly küldemények, amelyeket elfelejtettek lebélyegezni. Az ily küldeményeket utólag kétféleképpen lehet érvényteleníteni. A nagyobb forgalmú hivatalok és mozgópostákat ellátják „Utólag érvénytelenítve” felíratú keletbélyegzővel s e hivatalok ezt a bélyegzőt használják a felvevőhivatal által tévedésből le nem bélyegzett bélyegek érvénytelenítésére. Ha ily bélyegző nincs a hi-

vatalnál, akkor a bélyegeket a saját rendszer keletbélyegzőjével érvényteleníti és melléje „n” (nachträglich = utólag) betűt ír. Az ilyen bélyegeket keresztvonással érvényteleníteni nem szabad.

Fokozott gonddal kell kezelni azokat a küldeményeket, amelyekről nyilvánvaló, hogy bélyeggyűjtői célból felragasztott bélyegek vannak rajtuk. Ezeket már felvételekor el kell különíteni a többi küldeménytől. A nagyértékű és az alkalmi bélyegeket mindig a legnagyobb gonddal kell lebélyegezni. A bélyeggyűjtők által felragasztott bélyegek lebélyegzésére vonatkozó utasítás ad útbaigazítást arra nézve, hogy a bélyegeket hogyan kell lebélyegezni. Ha azonban a gyűjtő a bélyegek más módon való lebélyegzését kéri, a kérelemnek természetesen eleget kell tenni. A bélyegeket úgy kell lebélyegezni, hogy az egyedülálló bélyegnek kb. a harmadát, egymás mellett lévő és egy lenyomattal érvénytelenített bélyegnek a bélyegkép egynegyedét érje a lenyomat.

Az összes alkalmazottaknak állandóan nagy gonddal kell figyelniök arra, hogy a bélyegzéshez használt eszközök kezelése szabályszerűen történjék. Minden postás ügyeljen arra, hogy a bélyegzőlenyomatok tiszták, olvashatók és szépek legyenek, mert mind a belföldön, mind a külföldön gyakran erről ítélik meg a postát.

Lukász.

Tábori postai kiscsomagok. A német tábori posta karácsonyra berendezte a kiscsomagforgalmat. A tábori postai kiscsomagok felső súlyhatára 1000 g. Feladható mind a tábori postahivataloknál, mind az állandó hivataloknál. A tábori postai kiscsomag szállítása 250 gramm súlyig ingyenes, 250 grammnál nehezebb kiscsomag díja 20 Rpf. A harcérra küldött 250 grammnál súlyosabb kiscsomagot feladáskor bérmentesíteni kell. A harcéren portósan is fel lehet adni. Tílyenkor a címzettől csak az egyszeres díjat szedik be. Ha a címzett a tábori postai kiscsomagot nem fogadja el, megfelelő megjegyzéssel látják el és visszaküldik a feladónak. A kiscsomag hossza, magassága és szélessége, vagy a tekercsalakú kiscsomag hossza és kétszeres átmérője összesen nem haladhatja meg a 60 centimétert. A kiscsomagok irányítását 50 tábori postai kiscsomag-irányítóhivatal végzi. A továbbítás külön-, zöldfüggvényes zsákokban történik. A függvényekre az „Fp” jel-

zés van rányomva. Könnyen gyulladó tárgyaknak, pl. gyufa, benzin stb. tábori postai kiscsomagban való elhelyezése tilos. Tartós és a tartalomnak megfelelő csomagolás kívánatos. DPZ. 1939:25.

Székely.

A német postatakarékpénztár első évi működése. Németországban a postatakarékpénztár működése mindössze egy esztendő. A német birodalom ugyanis ezt az intézményt csak Ausztria csatlakozása után vezette be a volt osztrák postatakarékpénztár mintájára.

Ez az egy év is megmutatta, hogy mindazok az aggodalmak, amelyeket hosszú éveken át felhoztak a postának a takarékpénztári szolgálatba való bekapcsolódása ellen, nem állják meg helyüket. A postatakarékpénztárnak ugyanis elsőrendű feladata a csekély összegű takarékbetétek összegyűjtése, amivel a pénzügyintézetek nem foglalkoznak. A német postatakarékpénztár forgalmának állandó növekedése azt bizonyítja, hogy a német posta helyesen cselekedett akkor, amikor ezt a szolgálati ágat bevezette, illetőleg az osztrák mintára működését az egész birodalomra kiterjesztette.

1939-ben összesen kerek 1,200.000, tehát havonként 100.000 új takarékkönyvet váltottak ki. A betétek összege egy év alatt több volt háromszáz milliónál, tehát naponta körülbelül egy millió márkát helyeznek el a postatakarékpénztárnál. A legnagyobb élénkséget természetesen a nagyvárosok és a jelentősebb ipartelepek mutatják. A kisösszegű betétek nagy számát igazolja az, hogy betétlapokkal 84.000 márkát fizettek be. Ez mutatja leginkább, hogy a német posta megtalálta a módját annak, hogy a legkisebb összegek megtakarítására is módot nyújtson. Ugyancsak bevált az a rendszer is, hogy a takaréklapokra postabélyegben lehet a megtakarított összeg értékét felragasztani. Ennek nagy előnye a külön kibocsátandó takarékbélyegekkal szemben az, hogy a postabélyegek könnyen hozzáférhetők és nem kell megvásárlásuk végett a postára menni, azonfelül a postának sincs velük külön munkája.

Ugyancsak sokan éltek azzal a lehetőséggel, hogy postai csekkszámájukról a takarékszámára írtattak át összegeket.

Ezzel jelentős készpénzforgalomcsökkenést lehetett elérni.

A német posta nemcsak a befizetéseket fogadja el minden postahivatalban, hanem a betétkönyvre bármely hivatalban ki is fizeti a kívánt összeget. Ezzel a betéteket még könnyebben folyósíthatókká tette. Így megvan annak a lehetősége, hogy valaki pl. szabadság, utazás, nagyobb beszerzés céljára összegyűjtse a kívánt összeget, mert azt a posta bárhol, bármikor azonnal kifizeti. Különösen nagy számmal veszik igénybe a posta takarékszolgálatát a kereskedők, az utazók, a katonák, szóval olyanok, akik sokat utaznak, tehát gyakran sűrűsöen van szükségük pénzre. Ugyancsak jelentős mértékben veszi igénybe az ifjúság is e szolgálatot.

Hogy mennyire elsősorban a kis betétek gyűlnek össze a postán, azt igazolja az is, hogy a betétek átlagos összege 122 márka, viszont a magán takarékpénztárak betétátlaga 460 márka. A posta mellett a magántakarékok forgalma is állandóan növekszik. Ez is azt mutatja, hogy a posta elsősorban oly betéteket gyűjt össze, amelyek az eddigi rendszer mellett elkallódott volna.

A szolgálat életrevalóságát és a német posta szervezőerejét igazolja az, hogy a takarékszolgálatot a Németországhoz visszatartott volt lengyel területen is bevezetik. Ezidőszertint ugyan még csak a nagyobb városokban működik, de rövidesen az összes említett területen lévő postahivatalokat bevonják e szolgálatba.

A harctéren levő katonáknak oly módon könnyítik meg a takarékoskodást, hogy ezek tábori utalványon elküldhetik az összeget a postatakarékpénztárhoz avval a kérelemmel, hogy ezt akár a saját takarékkönyvükbe, akár más megnevezett személy takarékkönyvében jóváírják. Az utalvány alapján a posta értesítőlapot állít ki s ennek alapján a takarékbetétet bármely megnevezett postahivatal elkönyveilli. Erre a rendszerre azért van szükség, mert a munkával túlhalmozott tábori postahivatalok nem foglalkozhatnak a takarékbetétek kezelésével.

A kivételek száma a könnyű folyósítási mód miatt elég nagy, de állandóan egyforma. Mindössze a bevonulások idején fordult elő, hogy a rendesnél némileg több volt a kivétel. De ennek legfőbb magyarázata az, hogy a bevonulással kapcsolatban

a legtöbb embernek különleges kiadásai vannak, részben tartozásaiknak sürgős rendezése, részben a felszereléssel kapcsolatos költségek miatt. A betétek összege azonban állandóan, törés nélkül felfelha-

ladó irányzatot mutat. A német posta azonban, hogy a háború ellenére is fokozza a takarékbetétek nagyságát, mert ezekkel együtt nő az állam gazdasági ereje is. (Die Deutsche Post 1940:4) *Lukász.*

VEGYES.

Lengyelország

A „Die Deutsche Post” múlt évi 42. számában érdekes közlemény jelent meg a lengyel posta jogviszonyairól. Ezt kivonatossan a következőkben ismertetjük:

A lengyel posta jogállását az 1924. évi június hó 3-iki Posta, Távirida és Távbeszélő Törvény szabályozata.

Ez a törvény a posta, távirida, telefon és rádióberendezések létesítését, fenntartását és hasznosítását az állam kizárólagos jogának jelentette ki. Ennek a jognak gyakorlására hivatott hatóság a posta és táviridaminisztérium volt. A lengyel posta és táviridaigazgatás állami vállalkozásként lengyel posta, távirida és távbeszélő elnevezéssel működött. A lengyel posta és táviridaigazgatás élén a posta és táviridaminisztérium állott s e minisztérium alá tartoztak a posta és táviridaigazgatóságok, valamint az ezeknek alárendelt szervek. A miniszter helyettese egy al-államtitkár volt.

A posta és táviridaigazgatóságok a postahivatalok és postaügynökségek elsőfokú hatóságai voltak. Lengyelországban nyolc posta és táviridaigazgatóság működött és pedig: Brombergben, Krakóban, Lublinban, Lembergben, Pózenben, Varsóban, Vilmában és Kattovitzban. Minden posta és táviridaigazgatóságnak volt egy anyagraktára (postaanyagok raktára és raktár távbeszélőanyagok részére). Ezeknek az anyagraktáraknak volt a feladatuk, hogy a postahivatalokat, postaügynökségeket és fiókpostahivatalokat a szükséges anyaggal, levélbélyegekkkel, bélyegzőkkel, nyomtatványokkal, levélhordótáskákkal, elemekkel, távirida és távbeszélőkészülékekkel ellássák. A tényleges posta-, távirida és távbeszélő szolgáltatást a postahivatalok látták el. Ezek szolgálati jellegűnek és a postai, valamint a távközlési hálózatban elfoglalt jelentőségüknek megfelelően a következőképen voltak besorolva:

1. Postahivatalok, vagy táviridahivatalok és távbeszélőközpontok.
2. Posta- és táviridaügynökségek.

3. Fiókpostahivatalok.

A postahivatalok és mozgóposták különböző osztályokba voltak sorolva. A mozgóposták 1. fokozatú postahivatalok, 2. fokozatú posta és táviridaigazgatóságok alatt állottak. A postai hálózat a mozgópostákból és a közutakon járművel, vagy gyalog fenntartott összeköttetésekéből, járatokból állott. A postaszállítást közutakon, járóművekkel a posta részben saját kezelésében tartotta fenn, részben vállalkozók útján bonyolította le. A postaügynökségek, amelyek az évi munkaegység szerint három fokozatba voltak besorolva, ugyanazt a szolgáltatást végezték, mint a postahivatalok, csak kisebb terjedelemben.

A postatakarékpénztár mint önálló jogi személy a pénzügyminiszter hatósága alatt állott. Székhelye Varsó volt. Fióktelepei voltak: Kattovitzban, Krakóban, Lembergben, Lodzban, Vilmában és Gotenhavenben. A lengyel postatakarékpénztár:

1. Kamatozó betétek elfogadásával,
2. a csekkszolgálat lebonyolításával,
3. értékpapírok vételével, eladásával, megőrzésével és bevonásával,
4. értékpapíroknak saját számlára történő eladásával és vásárlásával,
5. állami és községi hitellevelek kibocsátásánál közreműködéssel,
6. gazdasági vállalkozások, takarékpénztárak és hitelszövetkezetek részére rövid lejáratú kölcsönök engedélyezésével, végül,
7. életbiztosítási üzlettel foglalkozott.

A postatakarékpénztár élén az elnök és az igazgatótanács állott. A postatakarékpénztár elnökét a pénzügyminiszter ajánlatára a minisztertanács hozzájárulásával a köztársaság elnöke nevezte ki.

A postatakarékpénztár működésének ellenőrzése, a háztartás (költségvetés) és zárszámadás jóváhagyása az igazgatótanács feladata volt. A postatakarékpénztár személyzetét a postatakarékpénztár vagyonaiból fizették, akik részére külön költségvetés volt, míg az elnök és alelnök

járandóságait, akik állami tisztviselők voltak, az általános költségvetés terhére fizették.

A postatakarékpénztárhoz a csekk és takarékszolgálat útján befizetett összeget állampapírokba, vagy más az állam által szavatolt hat hónapos kötelezvényekbe (adósságlevelekbe) fektették. A postatakarékpénztár a posta és távirdaigazgatás részére teljesített szolgálataiért illetményeket fizetett.

A lengyel postatakarékpénztárnál (ellentétben az osztrák postatakarékpénztárral) a postatakarékszolgálat sokkal terjedelmesebb volt, mint a csekkszolgálat.

A lengyel postatörvény összefoglalta az állam előjogát a felvétel, szállítás és kézbesítés szempontjából a

1. zárt és nyitott levelekre és levelezőlapokra,

2. folyóiratokra és kiadott iratokra, amelyek lévenként legalább 12-szer jelentek meg.

A törvény 6. fejezete szerint a miniszternek jogában állott a posta tevékenységét más dolgokra is kiterjeszteni, ha azok szállítása postai úton alkalmasnak bizonyultak, tehát személyeknek és ezek csomagjainak szállítására, pénzösszegek átutalására és más tevékenységre is, amelyek a posta, távirda és távbeszélő szolgálat keretén belül, mint melléktevékenységek végeztetnek.

Az állam kizárólagossági joga a távirda, telefon és rádió illetőleg kiterjedt:

a) minden elektromos berendezésre, azok létesítésére, tulajdonjogára, kiaknázására és használatára, amelyek vezetékek segítségével, vagy drótnélküli úton mindenfajta írás, kép, hang, ábra vagy jel továbbítására vagy felfogására szolgálalmak,

b) mindenfajta írásnak, vagy képnek továbbítás céljából való átvételére és kézbesítésére, ha azok továbbítása az a) alatt felüntetett berendezések segítségével történik, vagy ezeknek a berendezéseknek a segítségével vétetnek fel.

A posta és távirdaügyi miniszter jogosítva volt saját szerveinek, valamint az általános igazgatás hatóságainak igénybevitelével ellenőrizni, hogy azok a magán-személyek, akik engedélyeket vagy engedélyeket kaptak, a feltételeket betartják-e?

A miniszter jogosítva volt az engedély megvonására. A miniszter a díjakat saját

hatáskörében állapította meg és határozta meg azokat a feltételeket, amelyek mellett a postai küldemények és táviratok felvétele, szállítása, továbbítása és kézbesítése, valamint a telefon használata történhetett. A feltételeket a posta-, távirda- és telefonutasításban közölték.

A nem fizetett illetékeket, postai, távirda és telefonpótdíjakat, az engedmények és engedélyek illetékeit közgazgatási úton hajtották be.

Háború kitörése, illetőleg mozgósítás elrendelése esetében vagy ha az állam érdekei egyébként megkívánták, a hírközlés technikai szervei az államvédelem érdekeinek rendeltettek alá.

Háború vagy mozgósítás esetében, valamint olyan esetekben, amikor az államot közvetlen veszély fenyegette, a magán távirda és távbeszélő vállalkozások a posta és távirdaügyi miniszter igazgatása alá kerültek és ezeknek a vállalkozásoknak szervei a miniszter végrehajtószerveivé váltak. Ezek a vállalkozások az államigazgatás alá történt rendelés miatt a kincstár ellen követelést nem támaszthattak.

Mind a postaigazgatás, mind a magán távirda és távbeszélővállalkozások kötelesek voltak már békeidőben a katonai hatóságokkal egyetértőleg a postának, távirdának és távbeszélőnek háború idején való működését előkészíteni.

A katonai táviró és távbeszélőszolgálatra, valamint tábori postaszolgálatra behívottak katonai személyekké váltak, akik mint a többi katonai személyek, a katonai hatóságok, törvények és bíróságok alá tartoztak és ebben a minőségükben katonai esküt kellett tenniük.

A Postautasítás meghatározta a postaszolgálat különböző ágait és azokat a feltételeket, amelyek mellett ezeket a szolgáltatásokat igénybe lehetett venni.

A postautasítás rendelkezéseit a lengyel postai igazgatás a posta és távirdaügyi minisztérium hivatalos lapjában közzétette vagy a postahivatalokban közzétett hirdetések útján hozta nyilvánosságra.

A Postautasítás egyes pontjait alább ismertetjük.

Minden helyiség be volt osztva valamelyik postahivatalhoz. A postahivatalokhoz beosztott helyiségek képezték ezek postai kerületét. A postai kerületet belső és külső kézbesítőkerületre osztották be. Ha

valamelyik postahivatal postai kerületében postai közvetítőállomás, vagy faluzólevélhordó működött, kiegészítő postai kerületet vagy faluzólevélhordói kézbesítő kerületet képeztek.

A postahivatalok panaszkönyvvel voltak ellátva, amelynek útján a közönség a postahivatalok vagy közvetítőállomások működésével kapcsolatban panaszt tehetett.

A postai küldeményfajok a következők voltak: levelek, egyszerű és válaszos levelezőlapok, nyomtatványok, címezetlen nyomtatványok, üzleti papírok, áruminták, vegyes küldemények, egybecsomagolt tárgyak, pályaudvari levélküldemények, ajánlott küldemények, értéklevelek, expresszküldemények, csomagok, postautalványok, távirati-postautalványok, pénztári utalványok, postai utánvételek, postai megbízások.

A Postautasítás a posta tevékenységi körére nézve további határozatokat is tartalmaz, amelyben ki van mondva, hogy a posta a Postautasításban meghatározott tevékenységen kívül még más, külön előírásokban meghatározott tevékenységet is folytat. A különleges előírásokba foglalt tevékenységhez tartozott a postatakarékpénztári be- és kifizetés, valamint a postatakarékpénztár egyéb tevékenységének végrehajtása, ujságok és folyóiratok előfizetésének közvetítése, rádiódíjak beszedése, személyek és ezek csomagjainak postai járművekkel való szállítása.

Ezek a teendők a postahivatalok és postaiügynökségek feladatait képezték, amivel szemben voltak különleges postaközvetítő állomások, amelyek csak postabélyegek és értékes nyomtatványok árusításával, könyvelt küldemények kézbesítési okiratainak átvételével és kézbesítésével, ujságok és folyóiratok előfizetésének közvetítésével voltak megbízva.

A Postautasítás ezenkívül a posta szolgáltatásainak igénybevételével kapcsolatban a levéltitokra és a postaküldemények titkára, a hivatalos órákra, a posta pénzforgalmára, a postai illetekrekre, a postai küldemények átvételére és feladására, a postaküldemények feladásánál a feladó különleges jogaira (visszavétel), visszafizetés, saját kézhez kézbesítés stb.), a feladónak vagy címzettnek a feladás utáni jogaira, a küldemények kézbesítésére (meghatalmazás, közvetett kézbesítés stb.), a kézbesíthetetlen küldeményekre, a postaforgalom különleges ese-

teire (sérült értéklevek és csomagok, tomló tartalom stb.) és végül a felszólalásokra vonatkozó feltételeket is tartalmazta.

A lengyel posta megkülönböztetett díjakat, pótlékokat és költségeket. Díjak alatt a szállítás és a Postautasításban felsorolt szolgáltatások címén szedett összegeket, pótlékok alatt a hiányzó, le nem rótt díjak kiegészítése címén vagy különleges szolgáltatások címén a feladótól vagy címzettől beszedett összegeket értették. A Postautasítás meghatározta, hogy mely esetekben lehet pótlékokat szedni. Költségek alatt azokat az összegeket értették, amelyeket a posta tényleg viselt, s amelyekkel a küldeményeket megterhelték. A díjakat és költségeket minden küldeményre külön számították. A díjakat a Díjszabás-ban állapították meg.

A címzést illetően a Postautasítás részletekben volt, amivel a címzésnek lehető pontos voltát kívánták elérni.

A küldemények címzése elvileg kizárólag latin betűkkel történhetett, a belföldi forgalomban azonban, bizonyos meghatározott kerületekbe (vajdaságokba) címzett közönséges küldeményeknél a ciryll betűk, valamint a ruthén és fehérorosz nyelv használata is meg volt engedve.

A postai küldemények kézbesítését és különösen a postai kézbesítésszolgálat kereteit a következőképpen szabályozták:

Községi és faluzólevélhordói kerületekben a közönséges küldeményeket, utánvételek nélküli ajánlott küldeményeket és mindenfajta könyvelt küldemények kézbesítő okiratait kézbesítették házhoz. Bemutatták ezenkívül a postai meghatalmazás útján küldött s óvatolandó váltókat, valamint egyéb követelések okiratait s ezek összegeit be is szedték.

A posta és táviratigazgatóságoknak jogukban állott a házhoz kézbesítést korlátozni vagy megszüntetni, ha a helyi viszonyok ezt megkívánták vagy egyéb akadályok merültek fel. Az állami és községi hatóságok és hivatalok maguk gondoskodtak küldeményeik átvételéről. A külső kézbesítő kerületekben a küldeményeket nem kézbesítették házhoz, hanem azok elvételéről címzettek gondoskodtak.

A külső kézbesítő kerületekben lakó címzettek részére érkezett közönséges küldeményeket és könyvelt küldemények kézbesítő-okiratait a címzett, a község vagy telep küldőcének vagy más olyan

személynek is kiadták, aki a küldemény kézbesítését vállalta. Olyan helyeken, ahol faluzólevélhordó kézbesítési kerületében postai közvetítőállomás is működött, a küldeményeket a faluzólevélhordó házhoz kézbesítette, a többi közvetítőállomásoknál azonban címzettek maguk tartoztak küldeményeik átvételéről gondoskodni.

*

A fentiekben a lengyel postajognak csak néhány jellemző részét ismertettük. A németek által megszállott területeken jelenleg a német posta tevékenykedik, a német postajog érvényes és a postai berendezések használatát illetően a vonatkozó német rendelkezések az irányadók.

(Dr. Kárász.)

Németország

A tisztviselői jogkört érintő háborús rendelkezések. A jelenlegi háborús eseményekkel kapcsolatban Németországban több olyan törvény és rendelet lépett hatályba, amely a tisztviselői jogkört közelről érinti. Ezekben a rendelkezésekben általában az állam szociális gondoskodása és az igazságosság szempontja nyilvánul meg. Az állam egyrészt a bevonult állami alkalmazottak visszamaradt hozzátartozóinak ellátásáról gondoskodik, másrészt a polgári szolgálatban visszamaradt tisztviselőktől követel mind munkateljesítmény, mind anyagi szempontból nagyobb erőfeszítéseket és újabb áldozatokat, mert a polgári szolgálatban visszamaradt alkalmazottaknak épügy ki kell vennők a részüket az áldozatokból, mint a tűzvonalbán lévő katonáknak.

1. Első a „Hadi-illetménytörvény” (Einsatz-Wehrmachtgebührengesetz), amelynek rendelkezései természetesen a bevonult postai személyzetre is alkalmazást nyernek. Lényege ennek a törvénynek, hogy a hadsereghez bevonult állami alkalmazottak megkapják egyrészt a törvényben megállapított, mérsékelt összegű hadipótlékot és az alább felsorolt egyéb természetbeni, katonai járandóságokat, másrészt tovább élvezik a békebeli tisztviselői járandóságait is.

A katonai járandóságok a következők:

a) a személyes szükségletek fedezésére szolgáló és a katonai ranghoz igazodó összegű hadipótlék;

b) ingyen ellátás, lakás és ruházat;

c) ingyenes gyógykezelés, végül

d) frontpótlék.

Békebeli járandóságnak számít az alapjárandóságokon (fizetésen, lakáspénzen) kívül minden olyan pótlék is, amelyet az állami alkalmazott a fizetése, illetőleg bére mellett rendszeresen élvezett. Pl. a családi pótlék, korpótlék.

Az említett törvénynek a tisztviselői jogkört érintő rendelkezései részletesebben a következőkben foglalhatók össze:

A békebeli járandóságokat nemcsak a fizetési osztályokba sorozott állami tisztviselők, hanem a közszolgálatban állott egyéb alkalmazottak és munkások is megkapják a háborúban teljesített katonai szolgálat ideje alatt. A katonai illetmények (hadipótlék, ingyen lakás stb.) fejében azonban a békebeli járandóságokból mérsékelt térítési összegeket kell levonni. Ez a térítési összeg nőtlen tisztviselőknél a békebeli járandóságok 20%-a, a nős tisztviselőknél pedig a gyermekek száma arányában csökken, mégpedig a gyermektelen nős tisztviselőknél 10%, 1 vagy 2 gyermek eset 6%, 3 vagy 4 gyermek esetén 3%, 5 és ennél több gyermek esetén pedig nincs levonás a békebeli járandóságokból.

A békebeli járandóságokat az a szerv fizeti ki, amelynek szolgálatában a bevonult egyén a behívása előtt állott, ugyanaz a szerv vonja le a térítési összegeket is. A térítési összeg megállapításánál figyelembe kell venni a tulajdonképpen kifizetésre nem kerülő lakáspénz értékét is, pl. természetbeni lakással rendelkező tisztviselőknél.

A nős alkalmazottakkal egyenlő elbánásban kell részesíteni, vagyis az alacsonyabb százalékos kulcs szerinti térítési összeget kell számítani azoknál a nőtlen katonáknál, akik valamely törvényes vagy erkölcsi kötelezettség alapján rokonoknak negyedik, sógoroknak második fokig, örökbefogadott vagy mostoha gyermekeknek, örökbefogadó vagy mostoha szülőknek, végül törvénytelen gyermeküknek saját háztartásukban lakást és ellátást nyújtanak. Elváltak és özvegyek a nőtlenek közé számítandók.

A hadsereg hadifogságban lévő vagy semleges államokban visszatartott (internált) tagjai részére a békebeli fizetéseket továbbra is folyósítani kell.

Említésre méltó a törvénynek az a rendelkezése, amely a bevonultak visszamaradt családtagjainak ellátásáról szól olyan esetekben, amikor a bevonult személynek nem jár békebeli járandóság akár az

ért, mert nem volt az állam alkalmazottja, akár azért, mert az állammal való szolgálati viszonya időközben megszűnt. Eszerint az állam állandó családi segélyt fizet a hadsereg azon tagjainak, akiknek viszsamaradt hozzátartozói a bevonulás következtében ellátatlanokká váltak. Az állandó családi segély (ellátási összeg) megállapításánál figyelembe kell venni a behívott személy eddigi életviszonyait és békebeli jövedelmét, hogy háztartását az eddigi keretek között tovább vihesse; ezenkívül megfelelő mértékben biztosítani kell, hogy a bevonuláskor meglévő vagyon megtartható és a korábban vállalt valamennyi kötelezettség teljesíthető, általában, hogy a család gazdasági romlása megelőzhető legyen.

A törvény kiegészítéseképpen később kiadott rendelet a következőket tartalmazza:

A törvény hatálya csak a hadsereg tagjaira terjed ki, nem vonatkozik azonban a hadsereghez beosztott polgári intézmények tagjaira, akik továbbra is rendes békebeli fizetésüket kapják. Ha ezeket a polgári egyéneket állandó szolgálati helyükön kívül foglalkoztatják, akkor őket rendes békefizetésükön felül napidíjak (*kiküldetési díjak*) is megilletik. Az országhatáron túl terjedő hadműveleteknél is csak belföldi kiküldetésért járó napidíjakat lehet igényelni.

A nem katonai szolgálatra (szakszolgálatra) behívott postai alkalmazottak a megszállt területeken (Danzig, Cseh-Morva védnökség, Szlovákia, Lengyelország) levonás nélküli békebeli fizetésüket kapják, ezenkívül élvezik az előírászerű napidíjakat is. Vonatkozik ez a munkásokra és építési csoportok tagjaira is.

A nyilvános pénztárakból kiutalt mindennemű (pl. mellékfoglalkozásból eredő) javadalmozásból le kell vonni a „Hadi illetménytörvényben” említett térítési összegeket. Kivételt képeznek a fent említett szakszolgálatos tisztviselők, akik csökkentés nélkül kapják a békebeli járandóságokat.

A békebeli tisztviselői járandóságokat a hadsereghez bevonult valamennyi állami alkalmazott megkapja, ami azt jelenti, hogy a békebeli járandóságokat folyósítani kell azoknak a tisztviselőknak is, akik a tényleges katonai kiképzés, vagy fegyvergyakorlatra történt behívásuk miatt eddig fizetésük beszüntetése mellett szabadsá-

golva voltak. Vagyis minden tisztviselő tovább élvezi mindazokat a tisztviselői illetményeket, amelyeket akkor élvezne, ha nem volna a hadsereg tagja. Határidőre történt állami alkalmazás esetén a békebeli járandóságok csak a munkaszerződés lejártáig folyósítandók. Oradijas alkalmazottak járandóságának megállapításánál a rendes munkaidőt kell alapul venni. Rendkívüli szolgálatokat figyelmen kívül kell hagyni még akkor is, ha a szolgálatot hosszabb időn át tényleg rendkívüli szolgálatban látták el.

2. A nemzetvédelmi minisztertanács több, a tisztviselői jogkört érintő, törvényerejű rendeletet hozott. Ezeknek fontosabb rendelkezései a következők:

a) A katonai szolgálatra behívott személyeknél a tisztviselői felfogadás, alkalmazás és kinevezés az illetékes szerv, vagy a belügyminisztérium hivatalos lapjában történt közzététel napjával lép hatályba. A kinevezés érvényességéhez nem szükséges a kinevezési vagy felfogadási okirat kézbesítése. Ennek a rendelkezésnek az a jelentősége, hogy a behívottak felfogadásának időpontja a felfogadást igazoló okirat nélkül is rögzítve van.

Ha a felfogadási, illetőleg kinevezési okirat a behívottnak személyesen átadható, akkor a felfogadás, illetőleg kinevezés hatálya természetesen az okirat kézbesítésének időpontjával kezdődik, feltéve, hogy ez az időpont a hivatalos lapban való közzététel napját megelőzi.

b) Szolgálati érdekből bármely tisztviselőt más szolgálatban (pl. postaalkalmazottat egy belügyminisztérium alá tartozó hivatalnál) és olyan munkahelyen is lehet foglalkoztatni, amelynek elérhető legmagasabb fizetése alacsonyabb, mint az eddigi volt. (Tudni kell, hogy a régi szabályok értelmében az egyes munkahelyeket, munkaköröket csak meghatározott rangú tisztviselő tölthette be).

c) Férjezett nőtisztviselőket nem lehet azon a jogcímen elbocsátani, mert ellátásuk a család összjövedelme alapján biztosítottnak látszik. Olyan esetekben, amikor valamely férjezett nőtisztviselő elbocsátása ügyében már döntés volt, azonban azt még nem hajtották végre, mert az elbocsátás napjával e rendelet életbeléptetését követő időpont állapított meg, mérlegelni kell, hogy az elbocsátási határozat ne vonassék vissza?

d) A tisztviselői törvényben (Deutsches Beamtenengesetz-DBG) megállapított nyugdíjazási korhatárt (65. életév) hatályon kívül kell helyezni. A szolgálatképtelenség esetén történő nyugdíjazásra vonatkozó rendelkezések azonban érvényben maradnak.

A 65. életévüket betöltött tisztviselők akár saját kérelmükre, akár hivatalból is nyugalomba helyezhetők. (A régi szabályok értelmében nyugalomba kellett őket helyezni.)

Kérelmem alapján általában senkit sem lehet nyugdíjazni, hacsak egyes esetekben különös szolgálati érdek ezt meg nem kívánja.

e) A 70. életévüket még be nem töltött nyugállományú tisztviselők kötelesek a rendelet kihirdetésétől számított 3 napon belül személyesen, kivételesen pl. betegség, törődöttség, nagy távolság stb. esetén írásban, a jelenlegi lakóhelyük szerint illetékes alsó igazgatási szervnél (postahivatalnál) újraalkalmazásuk ügyében jelentkezni.

Ha ezek a nyugdíjas alkalmazottak hadi- vagy egyéb életbiztonsági üzemben működnek, vagy ha újraalkalmazásuk a nyugdíjazásuk után kötött szolgálati szerződésekre, illetőleg egyéb hasonló kötelezettségre tekintettel a nyugdíjasra nagy méltánytalanságot jelentene, akkor a behívástól kivételesen el lehet tekinteni és a fennforgó körülményeket a szakminiszternek jelenteni kell.

Az újraalkalmazások száma csak annyira lehet, hogy ezzel a hadi szükséglet-szám túllépése be ne következék.

Csak a törvényes úton nyugalomba helyezett tisztviselőknek kell jelentkezniök. Nem kell azonban jelentkezniök azoknak a volt tisztviselőknek, akiket hivatalvesztésre ítélték, vagy a szolgálatból elbocsátottak, illetőleg akik az állásukról lemondtak.

Az újraalkalmazott tisztviselők alkalmazásuk idejére a nyugalomba helyezésük előtt legutóljára élvezett járandóságokat kapják és a fizetési fokozatokban szabályszerűen előlépnek. Az újraalkalmazás befejezése után a nyugdíj szempontjából beszámítható járandóságokat a szolgálat idejének figyelembevételével újból meg kell állapítani.

Az újraalkalmazott tisztviselőknek a szolgálati esküt működésük megkezdése előtt újból le kell tenniök.

3. Az 1939. évi szeptember hó 4-én kelt „Hadi gazdálkodási rendelet” (Kriegswirtschaftsverordnung) értelmében a jövedelemadóra hadi pótdátót kell kivetni. Nem terjed ki a rendelet hatálya olyan jövedelemadó fizetésére kötelezett egyénekre, akiknek jövedelme az évi 2400 márkát nem haladja meg. A pótdadó az adókivetési időszakra megállapított jövedelemadó 50 százalékára. A pótdadó a jövedelemadó 15%-át, a pótdadó és jövedelemadó együtt pedig a jövedelem 65%-át nem haladhatja meg. A kivetési időszak a naptári év.

4. Változtatások a munkajobban. A katonai szolgálatba történt behívással valamely szolgálati viszony (alkalmazotti vagy tanoncvizony) nem szűnik meg. A kölcsönös jogok és kötelezettségek mind a munkavállaló, mind a munkaadó részéről a behívás idejére nyugszanak. Kivétel a felmondási jogban és a közszolgálatban állott egyéneknek a járandóságok továbbfizetését illetően áll fenn. A munkavállaló felmondási joga ugyanis a katonai szolgálatra történt behívás esetén is érintetlen marad, a munkaadó azonban a szolgálati viszonyt nem mondhatja fel. A járandóságok továbbfizetéséről már fentebb volt szó. (Amtsblatt f. évi 89, 93, 94 és 97 szám.)

(Dr. Kanyó.)

A főpostaigazgatóságok hatásköre. Január 1-én volt 90 éve annak, hogy Poroszországban a főpostaigazgatóságokat felállították. Az igazgatóságok hatásköre eleinte igen korlátozott volt. Idővel azonban hatáskörük mindjobban növekedett, úgy, hogy ma már a német postaigazgatóságok valóban a postaigazgatás főszerveinek tekinthetők.

Brandenburgban már 1700-ban vezérpostahivatalt rendeztek be, s ennek a hatósági jogköre alá rendelték az összes postai szerveket. A többi német államban hasonló volt a helyzet. 1821-ben bizottság foglalkozott azzal, hogyan lehetne a központi igazgatási szerv túlterheltségén segíteni. Abban az időben ugyanis a postahivatalok legkisebb ügyei is a központi igazgatási szervhez futottak be. Ide tartozott a személyzet alkalmazása és felmentése, a beteggek pótlása, a szabadságolások, mindenféle járatí ügy, a legkisebb gazdasági termésetű ügyek, pl. bélyegzők készíttetése, bélyegző párnák ügyei, címtáblák ügyei stb. Ezenfelül a központi szerv feladata volt a

pénztárvizsgálati szolgálat ellátása az összes hivataloknál. A forgalom emelkedésével a központi szerv teendői annyira megsaporodtak, hogy már nem tudta általános vezető hivatását olyan mértékben és abban a magasabb szellemben ellátni, ahogyan kellett volna. Ez vezetett azután a kerületi igazgatóságok (Oberpostdirektion) felállítására. Poroszországban a kerületi igazgatóságokat 1850-ben állították fel. Bajorországban már 1808-ban berendeztek főpostahivatalokat, amelyek körülbelül az igazgatóságok teendőit látták el. Württembergben 1807 óta voltak főpostahivatalok hasonló hatáskörrel. Az osztrák kerületi igazgatóságokat 1852-ben állították fel Grazban, Innsbruckban, Klagenfurtban, Linzben és Wienben.

1934 április 1-e óta a német kerületi igazgatóságok neve „Oberpostdirektion” helyett „Reichspostdirektion”. A birodalom területén 51 Reichspostdirektion működik. Hatósági területük különböző. A legtöbb régi német állam területe több igazgatósági kerületre oszlik. Valószínű, hogy a

nemzeti szocialista Németország postai igazgatása a jövőben minden Gau részére külön postai igazgatóságot fog felállítani olyképen, hogy a Gau-k területe megegyezik majd a postai igazgatóságok területével.

A Reichspostdirektionok hatásköre főként a következő ügyekre terjed ki: a szolgálat általános ellenőrzése; a panaszok elintézése; a munkaerők célszerű elosztása; postajövedéki kihágási ügyek; pénztárvizsgálat és ellenőrzés; óvadékügyek; a hírlapszolgálat ügyei; javaslatok postai berendezések létesítésére, átváltoztatására és megszüntetésére; helyi jellegű járatok berendezése és megszüntetése; érintkezés a tartományi szervekkel; kisebb tisztviselők és altisztek alkalmazása, áthelyezése és elbocsátása; a fegyelmi jog gyakorlása stb. A Reichspostdirektionok hatásköre ezidő szerint még állandóan növekszik, mert a minisztérium hatáskörének újabb és újabb részeit adja le az igazgatóságoknak. Ezzel párhuzamosan a postahivatalok hatáskörét is növelik. (D. D. P. 1940:3.)

Székelly.

RÁDIÓ

T. S. F.

Az európai műsorszóró rádió új hullámhosszai. 1939. április hó 15-én írták alá Montreauxban az európai országok kormány megbízottai az európai rádióműsorszóró szolgálat új egyezményét. Ez az egyezmény és a hozzá csatolt hullámszétosztási terv megállapította az összes európai műsorállomások új hullámhosszát és engedélyezett teljesítményét az egyezmény életbelépésének napjától kezdve.

Az életbelépés napja 1940. március hó 4. lett volna.

Amikor a montreauxi értekezlet munkásságát befejezte, senki sem láthatta előre azokat a súlyos eseményeket, amelyek azóta léptek fel a nemzetközi életben. A háború a múlt év augusztusa óta az európai népek egy részét egymással szembe fordította és lényegesen megváltoztatta azt a helyzetet, aminek alapján a montreauxi értekezlet határozatait hozta.

Mínthogy az új hullámszétosztási terv úgyszólván az összes államokat arra köte-

lezi, hogy műsoradó berendezéseiken jelentős átalakításokat végezzenek, hogy az új hullámhosszakat használatba tudják venni, már a múlt év október havában köztudomásúvá lett, hogy a tervet az eredetileg tervezett időpontban életbelépteni aligha lehet. Ezért a rádióműsorszórás szövetségének — a Nemzetközi Rádió-Uniónak technikai bizottsága még a múlt év október 12-én kérdést intézett az európai rádiótársaságokhoz, hogy állásfoglalásukat közöljék az alábbi pontokra vonatkozólag:

1. életbeléptethető-e a montreauxi terv 1940. március hó 4-én;

2. ha nem, el lehetne-e halasztani az életbeléptetést 1940. nyár végére, vagy pedig

3. nem lenne-e célszerűbb a jelenlegi ú. n. luzerni hullámszétosztási tervet érvényben tartani az ellenségeskedések megszűnéséig és csak azután térni át az új hullámhosszakra.

E kérdésre 24 műsorszóró társaság válaszolt. A vélemények nagyjában két csoportra oszthatók. A kisebb államok általában azon a véleményen voltak, hogy a tervet léptessék életbe 1940. március hó 4-én, vagy legkésőbb 1940. nyár végén. A háborút viselő államok, úgy mint Anglia,

Rbhogyv--káln.d g
Finnország, Franciaország és Németország, továbbá még pár kisebb állam azon a véleményen volt, hogy a jelenlegi helyzetet kell fenntartani mindaddig, amíg az európai háború véget nem ér.

Ezekután az előzetes tapogatózások után hivatalos útra terelődött az ügy. A montreuxi konferencia volt elnöke, dr. Muri a svájci igazgatás nevében kérdéssel fordult az európai igazgatásokhoz és ebben azt a javaslatot tette, hogy az új hullámszétosztási terv életbeléptetése halasztassék el 1940. szeptember hó 2-ára.

Erre a javaslatra 14 igazgatás beleegyezett abba, hogy a montreuxi terv akár március hó 4-én, akár pedig szeptember hó 2-án lépjen életbe. 13 igazgatás azonban — köztük az összes hadviselő államok — olyan választ adott, hogy az életbeléptetést el kell halasztani a háború befejezéséig.

Mínt hogy a beérkezett válaszok ennyire különbözőek voltak, dr. Muri február 14-ére Lausanne-ba megbeszélésre hívta össze a montreuxi értekezlet öt bizottságának volt elnökeit. A háborút viselő államokból 3 volt bizottsági elnök nem jelenhetett meg, így tehát a megbeszélésen csak az értekezlet volt elnöke, valamint az olasz és a norvég fődelegátus, továbbá a svájci igazgatás két tisztviselője vett részt.

Ez a bizottság hosszabb tárgyalás után egyhangúlag az alábbi javaslatot fogadta el:

Jelenleg lehetetlen életbeléptetni a montreuxi egyezményt és a hullámszétosztási tervet akár március 4-én, akár pedig egy későbbi időpontban. Ezért tehát az életbeléptetést el kell halasztani mindaddig, amíg az európai viszonyok azt lehetővé fogják tenni. Ez idő alatt az európai műsorszóró állomásokon végrehajtott átalakítások csak olyanok lehetnek, amelyek figyelembe veszik az alábbi feltételeket:

a) Nem szabad, hogy az átalakítás később hátrányosan befolyásolja a montreuxi hullámszétosztási terv életbeléptetését. Egyébként pedig az átalakításoknál figyelembe veendő a terv esetleges egyéb rendelkezései is (pl. irányított antennák alkalmazása, teljesítmény-csökkentés éjjel stb.).

b) Az átalakítások nem sérthetik meg a rádió szolgálati szabályzat 7. cikkében foglalt rendelkezéseket, különös tekintettel az egyéb szolgálati ágak részére fenntartott hullámsávokra.

c) A Nemzetközi Rádió-Unió brüsszeli mérőállomása rendelkezésére fog állni az egyes igazgatásoknak arra vonatkozólag, hogy előtanulmányokat végezzen és ilymódon megkönnyítse a hullámhossz változásokkal kapcsolatban szükségessé váló nemzetközi megállapodásokat.

A bizottság javasolja, hogy ezt a megoldást az európai igazgatások fogadják el, mivel a jelen helyzetben megfelelőbbet találni nem lehet.

Véleményünk szerint az adott helyzetben ez a megoldás tényleg megfelelőnek látszik, mert biztosítja az egyes államok részére azt a lehetőséget, hogy az adóberendezéseiknél szükséges átalakítási munkákat, illetve új adóberendezések üzembevitelét még a háborúskodás befejezése előtt elvégezhessék. Biztosítja továbbá azt is, hogy ezek az átalakítások, illetve az új berendezésekre fordított kiadások nem lesznek hiábavalók.

Erdöss.

BÉLYEGHIREK.

Nouvelles philatéliques.

A német posta bélyegértékesítő irodája. (A Deutsche Postzeitung 1939. évi 20. számából.)

Az egykori gyarmati bélyegkárusítási szervezett árusítóhely, amely a világháború kitöréséig a Berlin C 2 postahivatal kebelében működött, a háború után, mint a bélyeggyűjtők részére árusító munkahely kelt új életre. A birodalmi postaminisztérium a bélyeggyűjtők részéről megnyilvánult, ismétlődő óhajnak eleget téve, ezt úgy rendezte be, hogy a gyűjtők igényeiket egy és hozzá olyan helyen teljesíthessék elő, amelynek személyzete ezek kielégítésére különösen alkalmas. Ez a munkahely most a birodalmi központi postahivatalhoz tartozik és sok-sok bel- és külföldi gyűjtő és kereskedő kedvelt intézményévé vált. Nagyobbszámú tisztviselővel és alkalmazottal dolgozik és nemcsak a harmadik birodalom számos értékcikkét és szolgálati bélyegét küldi szét, hanem a Nagynémetországban használatba vett különleges bélyegzők lenyomatainak megszerzését is közvetíti. A gyűjtők mindenféle kétségeikre felvilágosítást kaphatnak és segítségére van a gyűjtőknek még abban is, hogy a postahivataloknál már be nem szerezhető bélyegeket, mint gyűjtemény-kiegészítő darabokat szállíthat.

Ez a szerv állandóan azon fáradozik, hogy a gyűjtők részéről mindenfelől beérkező kívánságoknak eleget tegyen s e mellett egyáltalán nem jár el kicsinyesen. Hálásan fogadja, ha a gyűjtők és kereskedők az évek folyamán rendkívüli módon megnövekedett munkájának elvégzésénél a nagyon is szükséges megértést tanúsítják. Itt szükségesnek látszik a következő pontok betartására a figyelmet felhívni:

1. Fejezd ki magad röviden.
2. Gondold meg megrendeléseidet és ne változtasd meg azokat már 2—3 nap múlva.
3. Kerülj minden fölösleges kérdezősködést és gondold meg, hogy új bélyegek kiadása idején rajtad kívül ezer és ezer gyűjtő ír az árusítóhelynek úgy, hogy olykor a bélyegek szétküldése több hétre elhúzódik.
4. Irj olvashatóan.
5. Ellenértékül ne küldj be bélyegeket.

6. Felszólítás nélkül ne küldj be pénzt.

Az árusító hely munkaköre szállítási feltételekben van összefoglalva, amelyet kívánságra bárki költségmentesen megkaphat.

A bélyegeket az árusítóhely Nagynémetország területén belül általában utánvétellel küldi el. A megrendelések ellenértékéül bélyegeket nem fogad el s az ilyeneket a beküldők saját költségükre küldi vissza. Pénzösszegnek felszólítás nélkül való beküldése az árusítóhely munkáját rendkívüli módon megnehezíti. Az előzetesen beküldött összegnek a legtöbb esetben nem egyeznek a tényleges számla összegével, mert vagy nem szállítható valamennyi megrendelt bélyeg, vagy pedig a kezelési költség nem pontosan, vagy egyáltalán nem vétegetett számításba. Ez a kezelési költség a szállítandó különböző bélyegek számához viszonyítva emelkedően van megállapítva, tehát az árusítóhely munkateljesítményéhez igazodik. Ha valaki azután különleges kívánságokkal (pl. sarokdarabok, összefüggő darabok ívszéljelzéssel vagy anélkül stb.) áll elő, minden külön kívánsága teljesítéséért 5—5 pfenniget kell fizetnie. Aki utánvételes szállítást nem óhajt, az esedékes összeget postacsekszámlájáról is átirathatja.

Az árusítóhely által szállított bélyegek között gyakran vannak feláras, alkalmi bélyegek. A felárakat a Führer művelődési alapja javára bevételezik.

Különös figyelmet érdemel az a tény, hogy bélyegeknek írásbeli megrendelésre való szállítását csak a bélyeggyűjtő célokra berendezett árusítóhely intézi. A birodalom postahivatalai, de különösen a szükséghez képest időnként felállított alkalmi postahivatalok, ép úgy, mint a vándorpostahivatalok írásbeli megbízásoknak nem tehetnek eleget. Ezek ellen az előírássok ellen a gyűjtők és kereskedők ismételtén vétenek. Nyomatékkal rá kell mutatni, hogy önmagukat károsítják meg azok, akik írásbeli megkereséssel fordulnak az alkalmi postahivatalokhoz, mert ezek az írásbeli megrendeléseket csak a bélyeggyűjtő célokra berendezett munkahelyhez küldhetik. Ilyen eljárás természetesen minden esetben elkerülhetetlenül nagyobb késédelmet okoz.

Az alkalmi postahivatások csak borítékban beküldött, kellően bérmentesített küldeményeket fogadnak el, ellátják ezeket a használt különleges bélyegző lenyomatával és vagy mint „valódi” leveleket, azaz nyitva, vagy — amennyiben a beküldő válaszborítékot is mellékel — borítékban küldik vissza. Ezenkívül meg van engedve, hogy a különleges bélyegzővel való lebélyegzés végett egyes, vagy papírlapokra ragasztott bélyegek is beküldhetők. Az ilyen módon lebélyegzett küldemények stb. hivatalból, portómentesen küldetnek vissza, ha külön-külön minden egyes küldemény megfelelően bérmentesítve van. Ez nem lehetséges pl., ha a küldemények egy része levelezőlapokból áll, amelyekre csak 1 pfennig bélyeg van ragasztva.

A bélyeggyűjtő-árusítóhely általában csak a nála rendelt bélyegeket bélyegzi le. E mellett a lebélyegezendő bélyegek száma nem haladhatja meg a 12-t, csekély eltéréstől azonban eltekintenek. A címzett címével ellátott britékokat a lebélyegezendő küldeményhez csatolni kell. Ha a borítékok hiányoznak, vagy a lebélyegzés végett beküldött bélyegek száma túlnyomórészt a bélyegek a beküldőnek rövid felvilágosítással bélyegezetlenül visszaküldetnek. A bélyegek utólag borítékokra ragaszthatók és a kapott szállítási bizonylattal az árusítóhelyhez lebélyegzés végett újból beküldhetők.

Különös figyelmet érdemel még az is, hogy az árusítóhely úgynevezett „valóban futott” (postán szállított) ajánlott leveleket nem szerezhet be, mert ezek csak anélkül az alkalmi postahivatalnál adhatók fel, amely ajánlási ragjegyekkel rendelkezik.

A megrendelések feladására legcélszerűbb a hivatalos értékcikkrendelő-jegyzék használata, amelyet az árusítóhely a gyűjtők kívánságára költségmentesen megküld. A bélyegűjdonságokra vonatkozóan minden esetben tanácsos, hogy ezek más bélyegektől elkülönítve rendeltessenek, mert ezáltal a megrendelés elintézése gyorsabbá válik.

Alkalmi bélyegek kiadásakor, mindjárt ennek a birodalmi postaminiszterium hivatalos lapjában történt közzététele után, naponként ezerszámra érkeznek a megrendelések és érdeklődések az árusítóhelyhez. Mivel ezek elintézése bizonyos idő igényel, szívesen vesszük, ha a bélyegek megrendelői a már megrendelt bélyegmennyi-

ség megváltoztatását vagy a megrendelés visszavonását mellőzik. Minden vásárló meg lehet győződve arról, hogy megrendelésére gondot fordítanak és a megrendelt bélyegeket a megrendelés beérkezésének sorrendjében megküldik, ha ugyan ezt a készlet lehetővé teszi. Ha kényszerhelyzetben a megrendelt mennyiségnél kevesebbet küld az árusítóhely, azon idő-rabló kérdézősködések sem változtathatnak.

Aki fontosnak tartja, hogy minden új bélyegből és értékcikkből egy bizonyos mennyiséget kézhez kapjon, azt állandó érvényességű rendelés feladásával biztosíthatja magának. A megküldés kétféle módon történhetik, „azonnali” és „gyűjtő” megküldéssel. „Azonnali” megküldéssel a megrendelő az újdonságokat azok megjelenése után közvetlenül kézhez veszik, — míg a „gyűjtő” megrendelő részére több újdonságot összegyűjtenek és a szükséghez képest évenként három-négy alkalommal küldik meg. A lebélyegzett bélyegűjdonságokra vonatkozó állandó érvényességű megrendelésnél egyébként csak „azonnali” megküldés kívánása ajánlatos, mert a lebélyegeztetések sűrűsége miatt az eszközöltetni.

A bélyeggyűjtő célokra berendezett munkahelynél nemcsak írásban lehet bélyegeket rendelni, hanem árusítóhelyénél azokat meg is lehet vásárolni. Ez az árusítóhely a forgalomban lévő bélyegeket és értékcikkeket készpénzfizetés mellett adja el. Az eladás azonban nem minden esetben történik korlátlanul. Bélyegűjdonságoknál szükséges, hogy az árusítóhely csak korlátozottan árusítson, mert egyébként a közvetlen vásárlók kielégítése miatt az írásbeli megrendelések maradnának elintézetlenül.

A bélyegértékesítő munkahelynek külfölddel való forgalma azon a feltételen alapszik, hogy a kívánt bélyegek árát a külföldi állam devizájában, a bélyegek megküldése előtt csekken vagy postautalványon, előzetesen be kell fizetni. A külföldre rendelt bélyegek árát német pénzzel vagy zárolt márkával kiegyenlíteni nem lehet.

A forgalomban levő bélyegek mellett készletben vannak még a bélyegértékesítő munkahelynél az 1919—23. évekből eredő, forgalomból kivont használatlan értékcikkek is, amelyeknek eladási árát külön jegyzék tünteti fel. Kívánatra ezt a jegyzé-

ket költségmentesen megküldik. A dísz-táviratlapok és a postai képes levelezőlapok is megszerezhetők a bélyegértékesítőnél a megállapított árakon.

Használt bélyeges kivágásokat most már nem árúsítanak. Csak úgynevezett kilós tömegárú van, amely kizárólag olyan bélyegkereskedőnek áll rendelkezésére, akit a kereskedők egyesületének bélyeg-szakosztálya igazolt.

Az új értékek, bélyegek stb. kiadá-

sáról a legcélszerűbben a birodalmi postaminisztérium hivatalos lapjából lehet értesülést szerezni, amely a kézbesítő postahivataloknál negyedévi 1 márka előfizetési díjért megrendelhető.

Az itt közölték röviden a birodalmi központi postahivatal bélyegértékesítő munkahelye működéséről adnak képet. Az elvégzendő, sokféle munka ellenére is e munkahely igyekszik minden gyűjtő kívánságának a legmesszebbmenőleg eleget tenni.

KÖNYVSZEMLE.

Bibliographie.

A Postások Évkönyvének XXXV. évfolyama az Országos Postás Zene- és Kultur Egyesület szerkesztésében és kiadásában február hó első napjaiban hagyta el a sajtót. Az izlésesen kiállított és ügyesen szerkesztett Évkönyv két részre oszlik. Az első részben, amelyet az első oldalon Vezérigazgatónk fényképe díszít, az Országos Postás Zene és Kultur Egyesület kulturszakosztálya elnökének, Mészáros Lajos postafőigazgatónak előszaván kívül Monus Ferenc dr. Lóky Zoltán dr. és Koromzai Vilmos tollából olvasunk érdekes és időszerű cikkeket s Ortutay Livia, Kovásznay Iván és Dóczy István gyönyörködtetnek költeményeikben. Majd Táray Károly számvevőségi tanácsos összeállításában ügyes tájékoztató ismerteti az illetményekre foganatosítható letil-

tásokra, a lakáspénz engedményezésére és a PK-kölcsönre vonatkozó rendeleteket s dr. Lendvay Jenő dr. titkár a „Légoitalmi ABC” címmel ad rendkívül hasznos felvilágosítást arról, amit a légoitalomról mindenkinek tudnia kell. Ezután a postás egyesületek működésének ismertetése következik. Érdekes és újszerű kép a postás társadalmi élet szervezetszerűségről és sokoldalúságáról.

A könyv második része a m. kir. posta állami személyzetének névjegyzékét foglalja magában. Értéke többek között, hogy a rangsor már a januári kinevezéseket és cím-, jellegadományozásokat is feltünteti.

Mind a postás társadalom, mind a postáság élete iránt érdeklődő közönség szeretettel fogadta a postás szakirodalomnak ezt az újabb termékét.

Szerkesztői üzenetek

K. M., Budapest. Az Elmélet—Gyakorlat rovatban minden szakkérdésre készséggel válaszolunk. E cikksorozatunk anyagát 1938. év végéig összegyűjtöttük, rendszerbe foglaltuk és a „Magyar Posta Könyvei” címmel meg-

indult könyvsorozat 1. számaként kiadtuk. Ezt a kézikönyvet a Magyar Posta kiadóhivatalában megrendelheti. Ára 2 pengő. — D. L. Ózd. Levélben válaszolunk.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

I., KRISZTINA-KÖRÜT 12. SZ. 204. SZOBA.

TELEFONSZÁM: 150—597. — MŰSZAKI ÜGYEKBE: 146—500.

ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ, MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ.

MEGJELENIK HAVONKÉNT.

A kiadásért felel: Dr. LÖRINCZY GÁBOR, m. kir. postahiv. igazgató.